

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Proletari din toate țările, uniți-vă!

STRĂLUCITĂ SOLIE DE PACE ȘI COLABORARE

O strălucită solie de pace și prietenie, vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în țări de pe continentul african a fost în măsură să aducă încă o dată în atenția opiniei publice țării demers politic românesc, modul deschis și consecvent în care promotorul și inspiratorul acestei politici, secretarul general al partidului, președintele țării, contribuie la cauza înțelegerii și cooperării internaționale, în folosul inusuși al umanității, al independenței și libertății popoarelor, al progresului și civilizației. Lungul turneu pe continentul african a cuprins țări în care politica românească este bine cunoscută și apreciată, relațiile fiind așezate pe temeiuri de colaborare și cooperare în multiple domenii și cu rezultate în continuă creștere, în interes reciproc. După Ghana și Liberia au urmat vizitele oficiale în Republica Guinea și Republica Islamică Mauritania. Pretutindeni au avut loc manifestări de înaltă prețuire față de distincții solii ai poporului român. Pretutindeni, în spiritul înțelegerii convenite, s-au stabilit noi dimensiuni prieteniei și colaborării, concluderilor în interes reciproc. Documente semnate atestă posibilități noi de fructificare și impulsionează a bunelor relații existente, astfel încât în cronica raporturilor noastre politice, economice, științifice și tehnice să poată fi înscrise noi și bogate pagini.

Vizita în Guinea a însemnat o nouă confirmare a bunelor relații stabilite de-a lungul timpului, consemnând un moment deosebit pentru întărirea și dezvoltarea acestora. Apreciind că au fost identificate noi căi și mijloace de largire și diversificare a colaborării economice, științifice și tehnice, precum și în alte domenii de interes comun, președintele Nicolae Ceaușescu sublinia: **Sintem bucuroși că avem posibilitatea să cunoaștem unele din realizările și preocupările poporului dumneavoastră. Apreciem toate aceste realizări și vă dorim succesul tot mai mare în dezvoltarea economico-socială a țării, în întărirea independenței, suveranității, progresului și bunăstării po-**

porului prieten al Guineei.

Apreciind înaltele calități de om de stat ale președintelui nostru, „pozițiile fără echivoc ale României în legătură cu marile probleme care preocupă Africa și faptul că acestea sînt bine cunoscute și stimulatează popoarele”, președintele Republicii Guinea, Lansana Conte, declara: **Guinea rămîne total disponibilă pentru a explora cu România socialistă noi căi pentru consolidarea prieteniei dintre ele și extinderea cadrului lor de cooperare.**

Intr-o atmosferă prietenească, de stimă și înțelegere reciprocă, s-a desfășurat vizita oficială de prietenie a tovarășului Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în Republica Islamică Mauritania. Inalții soli ai poporului român s-au bucurat de calde manifestări de stimă și prețuire, fapt semnificativ pentru acest nou și important moment pe care îl constituie dialogul pe multiple arii ale colaborării și extinderii raporturilor economice, tehnico-științifice și în alte domenii de activitate. Comunicatul comun româno-mauritan relevă cu precădere aceasta și el conștățește un nou stadiu pe calea amplificării relațiilor de colaborare și cooperare.

desfășurându-se într-o atmosferă caldă, prietenească, lungul traseu al noului demers al politicii de pace și prietenie pe care l-a străbătut tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, conferă ideii de înțelegere și cooperare internațională o actualitate ce derivă din înțelegerea și problematica lumii contemporane, din cerințele și posibilitățile concrete ale acestei lumi, din nevoia de pace și de construcție a acesteia, din nevoia de progres și civilizație. Oricare demers în acest sens este bun venit și nu o dată președintele României a chemat la cooperare, a chemat la cooperare, a chemat la cooperare, în soluționarea pe cale politică, echitabilă, în respectul independenței și suveranității națiunilor. Noul itinerar de pace și prietenie al președintelui României este un argument care se poate edificator în această privință.

Lucafeărul

Gheorghe Constantin: „Primăvară”

INSEMĂNĂRI

Sub cerul ca o cîmpie

după paisprezece ani de absență din spațiul moldovei, am regăsit Bacăul, greu de recunoscut, încă de la coborîrea în gară, la fel de credincios unei idei: aceea de a fi și de a rămîne el însuși. Pentru o mare așezare urbană, în plină modernizare sub toate aspectele, într-o vreme în care zilele se întrec cu termenul rigoros de producție și de execuție, cînd cîmpia necuprinsă impresurînd orașul se industrializează, iar industria locului ia avînt din palmele fostilor agricultori, aprecierea raporturilor poate părea modestă. Ce însemnă, în definitiv, să rămîni Bacăul el însuși? Parcă nu toate așezările țării, supuse aceluiași echilibrat proces innoitor, încearcă să rămîna ele însele, în datele lor fundamentale? Ar fi o obiectivă corectă și interioară, dacă ar sluji unei dispute. Nu e cazul aici.

Mostenirea literară a lui Bacovia e risipită pretutindeni acolo, pe trotuare și în culoarea cerului, în orele de copacilor desfrunziți. Nu-mi venea a crede privind fotografia pe un perete întrez din casa memorială a poetului, înfășurînd o livadă nînsă, cu some de zăpadă subsoara crengilor, pentru că, afară, chiar în grădina casei, copacii stăteau absolut la fel. Îți venea să te-trebi cînd a avut timp fotografat să execute fotografia. Ecoul ai spiritului altor mari moldoveni influențază aici cu putere spiritualitatea localnicilor, punîndu-și pe cea înconfundabilă pe sufletul orașului, cu forța unui reper geografic. Așa cum dăruirea își coordonează mersul zăpezii cu cotele apelor fluviu-

Alex. Rudeanu

Continuare în pag. a 6-a

ACTUALITATEA CLASICILOR

Caragiale sau arta narațiunii

aruncă totul în aer și provoacă pe toți „interpreții” viitori: „Dar, nenea Anghelache, cu minte, n-a vrut să răspundă”. Să ne oprim, pentru o clipă, înainte de a merge mai departe, la acest „cumint” din finalul schiței. Ce vrea să însemne cumint, după adversarul dar, cu care începe propoziția? Nu sînt eu sau nu vîd eu — deci două posibilități de interpretare: 1) Anghelache este cumintă adică așezat, liniștit, cu purtări bune (cum altfel) ca orice mort de-a binelea, care nu mai poate să vrea „să răspundă”; 2) Anghelache este cu-minte, adică deștept, înțelept, cu judecată și, mai mult, prevăzător, prudent. Primul sens al cuvîntului este la îndemînă, iar comicul se naște dintr-un soi de exprimare pleonastică: mortul este liniștit (cine-l mai supără?), cu purtări bune (despre morți, doar de bine!), așezat (orizontal, nu-i așa?) și, firesc, „n-a vrut” (Caragiale introduce, cu același înțeles comic, ideea de voință într-o situație în care lipsește... putința voinței) „să răspundă”. Al doilea sens al cuvîntului exprimă ideea de delirare și ne pune (aparent, în chip absurd) în fața naratorului omiscient, știutor chiar și a ceea ce există în „voința” morții. Este clar că Anghelache „n-a vrut să răspundă”, căci dacă ar fi făcut-o, ar fi trebuit să-nceapă, într-un fel sau altul, cu „pentru că”, avînsind astfel o causală rațională (gramaticală) întru explicarea enigmei. Or, Caragiale știe bine că Anghelache „n-a vrut să răspundă”, intrucîi nici el însuși

Valentin F. Mihăescu

Continuare în pag. a 2-a

Lumea modernă și modelele ei

modelul care a persistat pînă azi în cercetarea ordinii mondiale a „economico-societății” de „națiuni”, sînt legate într-o rețea interdependentă de schimburi. Națiunile nu sînt entități autonome și dezvoltarea/subdezvoltarea nu este un proces local ci unul global. Legea acestui sistem este raportul între mai multe „centre” cu „periferii” lor regionale. Acesta este sistemul global și el reprezintă esența ontologiei istoriei în viziunea lui Ekholm. „Modelul c/p” este prezent la majoritatea elevilor. Școlii braudelene pentru că

Ilie Bădescu

Continuare în pag. a 2-a

EMINESCIANA

Lupta pentru adevăr

manuscrisul eminescian 2306 de la Biblioteca Academiei R.S. România, numit de Perpessicou „registru comercial”, conține însemnări din anii 1874-1878, făcute la Iași și București. Din cele 170 de file sînt scrise numai 118.

În afară de numeroase poezii, printre care și Rugăciunea unui dăc, de coloane cu rime, liste de rufe date la spălat și de diferite datorii, registrul cuprinde însemnări revizorale și note scrise în aceeași epocă sau ulterior, în anii de boală.

Interesante sînt însemnările despre otrăvirile vegetale (3 r-3 v) și efectele halucinante pe care le produce asupra omului. Apoi relatarea de către Eminescu a unui fenomen, clasificabil azi ca parapsihic (28 r-28 v). Este vorba de un vis în care se întîlnesc personaje de la curtea Spaniei (regele Alfonso și văduva acestuia Don Carlos), cu personaje din familia poetului (el însuși, mama lui, sora Aglaia, fratele Serban), prieteni și cunoscuți. Impresionant de viu, Eminescu îl scrie așezîndu-și și două desene ilustrative, ca apoi, dacă este să-i dăm crezare, citînd un articol din Neue freie Presse, ale cărui foi erau încă netălate, să găsească a-nuntul despre „impăcaciunea” lui Don Carlos cu Don Alfonso (pe care o visase).

O altă relatare, destul de întinsă (52 r-54 r), despre filosofie, scrisă în spirit pozitivist, pare a fi o apreciere personală a poetului, desi recomandările finale, privind reducerea filosofiei la istoria celor mai importante doctrine și reunirea teoriei originale și sisteme, erau

locuri comune, adoptate și la noi de Titu Maiorescu.

Pe filele 102 și 103 apare un text scris în Germană, cu caractere gotice, care îl amănă în mod peindoielnic, lui Eminescu, intitulat Rösler und Justinian. Îl reproducem aici în traducere românească:

Problema istorică litigioasă, dacă românii răsarîteni de astăzi (românii) sînt descendenți direcți ai colonilor traiani în Dacia sau emigranții din Moesia și Tracia, ne-a provocat mercurul discutiilor de amploare, în România s-a scris mai mult, dar mărginindu-se la publicul școlar, a rămas necunoscut în străinătate. Problema i-a preocupat în mod special și pe puținii învăiați români din secolul trecut și s-a găsit într-un fragment manuscris din anii '70 și secolului trecut o indicație nu lipsită de interes pentru cercetare care încercăm s-o lămurim în cele ce urmează de baza surselor... Mai mult, Justinian etc...

Legăm de această indicație (după eritile lui A. Xenopol, referitoare la Rösler, aparută în „Convorbiri literare”). Aurelian trăiește în anii... Justinian... Deci, dacă 300 de ani după Aurelian erau coloniști români, pentru care s-au scris edicte și deși... nu pătruns în Dacia, de ce n-ar fi fost și după trei secole?

Anonimul regelui Bela este... De acord. Totuși omul n-a mintit în însemnările sale despre

Alexandru Surdu

Continuare în pag. a 7-a

ANIVERSĂRI

„Gazeta de Transilvania”

Prin anul 1936, după ce îmi luasem bacalaureatul și mă angajasem la biblioteca raională din Alba Iulia, m-am întâlnit cu un om în vîrstă, măruntul la trup ca Ovid Densusianu (eu l-am cunoscut de fiu care semăna aiomă cu tatăl), un bun, mare cetitor de cărți și reviste vechi. Un fel de — schimbînd ce-i de schimbat — Leon Kalustian al vremurilor noastre. În anii aceia, dînsul venea la bibliotecă și se făcea că împrumută o carte sau două dar mai mult, ore întregi, studia fierul și din zi în zi era tot mai mîhnit. Am aflat deși de rețedă motivul tristăriei sale: multe din cărțile și revistele vechi donate de el și de mulți alții din oraș și din împrejurimi bibliotecii municipale din Alba Iulia îndată după război, la 1 Decembrie 1918 juau săptămînal, călea DAC-ului, unde trebuiau scrise și apoi trimise (dacă!) la redacție. Recunoscut — după treizeci de ani — și păcatul, dacă a fost? îl cred prescrip — că am început să doșese în rîful doi cărți și reviste, să fac pierdute cheie dularului. Am descoperit și cărți tipărite înainte de 1900, incunabile, iar pe acestea le-am transferat prin directorul Popa, fost profesor de latină, la Biblioteca Batthyaneum. Erau cărți vechi și bine legate semnate de Sincal, Maiorcescu, Iorga, și alții alții pe care le-am doșit prin dăpuri și le-am sters din rotulul de inventariere. Cred că măcar parte din ele se află și astăzi la biblioteca tudeană din Alba Iulia și dau consistență acestei instituții. Cărțile bune vechi, se duceau la DAC cu o căruță rablăguită, trasă de un cai scheletic și nu-mi pot explica nici astăzi altă revolta asupra cărților cit și asupra celor din anii aceia.

idealul emancipării naționale și sociale. În Ardeal nu s-a împlinit nici un fapt mai de seamă fără lucrare continuă, îndrăgita, fără iertă. Trebulă, nu s-a putea altfel, ca și românii să-si aibă orzanul lor de presă, un „organ al lumînării” cum avea să se numească mai tîrziu în chip declarat o revistă bieltănească, mai cu seamă că sasii aveau zăre începînd din 1783, iar maghiarii din 1790.

George Baritiu, prin calitățile sale de spirit, prin ideologia sa umanistă, prin realismul priad și conștienturile vremii prin dialectica tacticilor sale a reușit să dea la lumînă intul organ de presă din Transilvania care se adresa atît populației românești maioritare de aici cît și tuturor românilor din celelalte provincii. El era un gânditor humanist, ca și Bălcescu bunsoară, și vedea, în parte, iust eliberarea de sub autoritatea națională și socială și prin cultura. Cînd înaintasii din Școala ardeleană scriau istorii, gramatici, dicționare scoțind în adinc, etimologicele cuvintelor, cînd scriau sau tîlmăceau cu adaptări tratate de „învățăturii firești spre supraie superștitorilor norodului” și se adresa prin carte totuși unui cerc restrîns de cititori și nu în chip periodic, Trebuia jurnalul, gazeta cu ritmul lor periodic, cu bătaia lor imediată, cu difuzarea lor în mase sau cel puțin în liderii

Gheorghe Suciu

Continuare în pag. a 7-a

Poeme de zăpadă

de la proza miniaturală construită cu rafinament și candoare, Iulian Neacsu a trecut la poezie oferind cititorilor, frumos cadou liric. Subtitlu de „zăpadă”, un înțeles coșt de un alb imaculat, cartea pare pe însăși de zăpadă, scurte poeme stăruite pe neaua paginilor, aminînd fulgurația haiku-ului: „Ești atît de frumoasă și albă / încît să fi vrut să te prind / pe creanga de zăpadă a unui visnă / dar sînt înalt / cită plăcere să îți răstignesc pe o cea cu vocația aurorală a tericirii, îl scrie cu pînă îmbrăcată în lumina dimineții, imaginile sînt fragile și pure: „Să fi răstignit pe un fluture / și să privești astfel / viața în doi / să poți să îți tragi puțin sufletul / pe o floare de cires / și să vișlești prin aer cu aripile amîndouă / rar și înalt / cită plăcere să îți răstignesc pe un fluture alb”. Mai toate poemele sînt scrisori de dragoste alcătuite din materii imponderabile, evanescente, mici zboruri în care eolul, fluturule, zăpadă, florice, zborul tes delicate imagini ale iubirii: este aici o simplitate expresivă care niciodată nu alunecă în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are un firesc elevat, precum în această parabolă a întîlnirii îndrăgostiților: „încă de pe cînd ne priveam / tu venind dinspre nord / eu venind, dinpre sud / mă nelinștea clipa în care / vom trece unul pe celălalt / cum lunecă pe cer norii”. Nu e vorba de o tehnică sofisticată în care nu vedem nici o arhică în simplism, gestul are

FONDUL PRINCIPAL AL CULTURII ROMANE

ACTUALITATEA CLASICILOR

Tara ca spatiu poetic

Unelul versului mai fusese incercat in limba romana in Cartea romaneasca de invatatura a lui Varlaam (1643) sau in aceeasi vreme de Miron Costin in poema sa *Viata Lumii*. Dar de la aceste incercari pina la cele peste 8000 de versuri ale *Psalmilor* lui Dosoftei este un salt imens in privinta efortului de gindire poetica in limba romana, efort atestat de autor insusi, care marturiseste ca lucrarea sa fusese scrisa in „cinci ani, foarte cu osidie mare”. Meritul de exceptie al lui Dosoftei consta in intuirea remarcabila a existentei unei traditii neserice a versului nostru popular, cit si a posibilitatii de a retopi in tinare apropiate acestuia o problematica dificila: pe de o parte, aceea pe care i-o oferea modelul de la care pornise (*Psalmii* lui David in versiune slavonă, romană și polonă); pe de alta parte, cea pe care o oferea propria sa experienta de viata in cadrul unei epoci extrem de framintata si in mijlocul unui popor greu incercat de vicisitudinile istoriei. Cercetarea literara din ultimul timp demonstreaza faptul ca Dosoftei a fost un poet a carui creatie depaseste atat ca intindere adaptarea in vers romanesc a *Psalmilor*, cit si in adincime, unde resorturile poetice originale doborat de profunde sint tot mai mult scoase in lumina.

Sa ne oprim cu acest prilej la un simplu cuvint, aparent fara prea mare importanta, dar care, la o analiza mai atenta, isi dezvaluie intr-un mod neasteptat semnificatiile de amploare. Este vorba de cuvintul *tară*, a carui mare frecventa surprinde la o lectura atenta a textelor poetice ale lui Dosoftei. In originalul *Psalmilor*, cuvintul *tară* lipseste, avind de obicei ca echivalent pe acela de *neam* sau *popor* altele. Apar insa si contexte noi, in care prezenta noului termen nu se justifica in nici un fel prin raportarea la modelul de la care se porneste. Multe dintre aceste contexte esteticizate, izvoare din necesitatea de a realiza o creație chingă de aur a poeziei pe care o constituie rima. Aflat abia la inceputul drumului greu de decantare lingvistică in acest sens, Dosoftei realizeaza de obicei rime simple, dar uimeste prin bogatia de contexte eufonice in care esența acest cuvint. Cele mai multe din rimele sale sint in substantiv. *Tara* rimeaza cu *spara*, *hiara*, *ocara*, *hotara* etc. Intilnim insa si rime cu alte parti de vorbire: adjectiv (*amară*), adverb (*atara*), verb (*bucurara*, *incurarara*, *asteptara*, *spurcara*, etc.). Un anumit parfum arhaic al invoiului se simte in rimele cu *ocara* sau *hiara*, care sunt de o foarte buna cunoastere a realitatilor lingvistice locale si putea da: „Si-ntr-o oameni in-că-s de ocara / Si mur-turor din tară” (ps. 21).

In multe cazuri ne surprind și anumite forțări ale limbii pentru realizarea rimei. Astfel, cuvintul *tară* îl găsim adesea în rima cu *adevarata* („... Ca-nimă de chima / Adevarata / Că-uză pământul de stă tară”). Sau: „Mila și cu adevară / Ti-va lumina-toată tară...”. Dacă ne gindim și la alte rime create de Dosoftei prin forțarea limbii: *sfința/smintă* (de la *smințea*), *ferice / price* (de la *pricina*), *scriba / girbă* (de la *girboveală*), etc., ne dăm seama de marea ingenuitate și totodată ingeniozitate a autorului care, jucându-se cu vorbele, sileste de fapt tainele pure ale limbii să se dezvaluie unei muzicalități necesare. Dosoftei demonstrează, încă din zorii poeziei noastre culte, caracterul miadros al limbii române, capacitatea ei excepțională de a susține efortul formal, în sensul superior al cuvintului, către armonia ritmului și a rimei poetice.

Dar, desigur, nu trebuie să ne oprim aici. Trebuie la un alt nivel al analizei, vom observa imediat bogatul semanticism cu care Dosoftei învâluie cuvintul *tară*, obsesiile profunde, de domeniu psihologic și abisale, care-i luminează conștiința. Iată, mai întâi, câteva din simptomele caracteristice în care dosofteanul oscilează între un registru intim și unul social cuprinzător: „*tară* cea dulce”, „*luminatul herb al țării*”, „*țara de viață*...”. Iată și o comparație excepțională: „*Mi-e sufletul ca o țară / ne-avind apă intr-a-e hotară*”.

Continutul cuvintului apare adesea îmbogățit cu o seamă de elemente semantice inedite. Cităm dintre acestea: *mosi, mosie, a mosteni* („*blinzilor pământul mosie române*”), „*cu mosneanii tăi ce le ții parte*”; *uric*, ca semn al instabilității de țară („*și le-au dat cu veacii uric pe mosie*”); *ocină* și *verbul a ocina* („*dreptii pământul în veaci ocinează*”). Semantismul cuvintului se arată și prin poziția lui o seamă de elemente antonimice. Tira apare mereu amenințată sau lovită de *păgini* (păzinate), *nebuli, vicleni, necredincioși* etc.

Rămâne să vedem cum, împreună cu expresiile inrudite, ajutoare, sau cele antonimice, cuvintul *tară* pătrunde în contexte mai ample incluzând fondului original sensuri noi, modificate de problematica politică, socială și morală cu care se confruntă autorul. Astfel, în psalmul 43, noțiunea de „*tară*”, absentă în original, apare în context cu „*mosii nostri*”, autorul sugerind în paralel, un trecut eroic, cinstit și demn al propriului său popor: „*Și mosilor nostri le-ai dat să petreacă / În svârta țara și zisa să-ți faci / Că ei, mosii nostri, n-au mârș cu săgeata*”. În altă parte, printr-o alunecare de la sensul inițial al psalmului, Dosoftei realizează o imagine pregnantă a bogățiilor țării, într-o verificare cu intonații aproape arghizene: „*Hiara codrilor cea multă / Toată de mine ascultă / Am și dobitoace multe / Și de zimbră-am cirezi multe / Pășari încă am în cirduiri / De să țin de hrană-n cimpuri / Am și tarine destule / De-mi sint slugile sătule / Și cind mi-a trebuli pinu / N-oi veni să cei la tine*” (ps. 49).

O alunecare interesantă de sens intilnim în deschiderea psalmului 65. Ceea ce în original era adresare către tot pământul, devine la Dosoftei spațiu închis, limitat la ideea de țară. În acest „afară” sint „*păgini*”, cărorora poetul li se adresează direct: „*tară voi păgini fără price*”. O procedură oarecum inversă intilnim în psalmul 40. Originalul în traducere modernă, cuprinde numai referiri la dușmanii personali ai omului căzut la nevoie

și la boală. Dosoftei largeste însă într-un mod iscusit dezbaterii. Ceea ce în original era ieșire afară din casă a cleveților, devine la el piră la Poară a trădătorilor de țară: „*Statu aduna iesind afară / Ca să nu-i priceapă cei din țară*”. În felul acesta apare la Dosoftei echivalența metaforică mai cuprinzătoare între țară și casă, dându-i posibilitatea autorului să realizeze în cadrul abuziv permanent la problematica social-politică a timpului său: „*La scinta ta casă ai cea putină / În straja ce se schimbă de pre săptămâna*”. Pune-ne-ai de simțim în vecini ocară / Limbri de aproape ce ni-s pregur tară” — *Obrazul ni-i negru de-apa ocară / Ce ne băne în față / De-să zog pri-n seară*” (ps. 43). Cauza acestei stări? O aflăm dintr-o imputare adusă divinității: „*Că ne-ai suii pagini în ceață / Cu rău ce ne fac și ne cer leafă*” (ps. 65).

Există în *Psalmii* în versuri a lui Dosoftei, legată de ideea de țară, o adevărată obsesie a „*năvălelor*”, ceea ce ne arată măsura în care actualiza și localiza autorul noștru problematica psalmilor biblici: „*Și iată păgini în podari arce / Pun săgeți în tube, se grijesc de lance / Și vin prin tunerec cu arce pre mină / Intră să săgete cei fără de viață / Jurământul nu-si țin, hotarale strică*...”. „*Năvala*” și și un aspect intim, autorul vorbind de „*ceasul meu cel de năvăle*” sau cu un puternic prezentiment al propriului sfârșit: „*Pre mine greșiti m-asteptară / Să mă piară cu totul din țară*”. Se resimte mereu în cuprinsul psalmilor lui Dosoftei că omul care vorbește divinității este reprezentantul unei țări: așa amintim în existența ei: „*Să ne fie țara-n pace așezată / În psalmul 89 are în manuscris sub-titulul „Rugă pentru țară”, ceea ce ne arată măsura în care Dosoftei deosebea psalmii biblici cu gindul la propria sa patrie. Ideea frației tuturor românilor se sugerează puternic în cadrul a „*patru perechi de scriburi*” în psalmul 132, pe care Dosoftei marturiseste că le-a „*scris*” el: „*Cine-si face zid de pace / Turnuri de frăție / Duce viața fără greață / Ntr-a sa bogăție / Că-mai bună, deoseună / Viata era frățescă / Deci arma ce destramă / Oaste vitezează*”.*

Leșt de ideea de țară apare la Dosoftei și un puternic sentiment de indignare față de trădători, la adresa cărora se proliferază blesteme dintre cele mai crude: „*Și să nu-i ucizi, Doamne, din țară / Ce să-i lasi să fie de ocară*”. Ceea ce dă forță expresivă deosebită unor asemenea pasaje este imprecizia multoasă, de tip popular, pentru „*clevețele și ocările*, și lingaturile și alte viclesuguri” ale trădătorilor. Pentru acestia Dosoftei cere pedepse mărimente de o duritate exemplară, ce ne amintesc atât în spirit, cit și ca măsură a versului *Doina* eminesciană care e posibil să-și fi găsit aici un punct de pornire: „*Zilele să-i tai și vacul / Boiera să-i ai altul / Și cuonii să-i rămie / Cu muieră-n sărăcie / Și să-i strămuteți feciorii / Să cîie ca cersetorii / Și străinii să-i apuce / Agonista cea dulce / Ce să piată cu ocară / Cu tot rodul său din țară*” (ps. 108).

Dumitru Bălaeț

Prezența călinesciană

Putem considera George Călinescu drept „cel mai mare critic și istoric literar român”? Un răspuns negativ (și argumentat) la această întrebare este nu numai probabil, ci și greu de conceput. S-a spus că pentru a fi istoric trebuie să cunoști ori totul ori nimic despre subiectul respectiv. Nu ne interesează, firește, opiniile ignoranților. Dar, dacă există cercetători care știu totul despre opera călinesciană, ar afirma, dare acestia superlativul în discuție? Probabil că nu, în primul rând pentru că și-ar aminti recomandarea maestrului de „*nu ne închide intr-o formulă totu virtualității neamului*”. Apoi, pare evident faptul că, relativ simplă în domeniile care admit stabilirea unor criterii (sportiv, economic, militar, chiar științific), ierarhizarea valorilor și a meritelor în sferile filozofice și artei devine o dificultate și adesea incertă operație. Criticii literare în general și, a fortiori, în cazul celei practice de G. Călinescu — i se recunoaște și calitatea de artă. Așadar, am ezitat să începem aceste notații cu o afirmație, dar ne-am exprimat convingerea în lipsa de soliditate a unei eventualități negative. Citorului cu o minimă informație dialectică li va fi ușor să rezolve această numai aparentă contradicție. Ceea ce putem afirma fără rezervă este că G. Călinescu rămîne, cel puțin de vreo două decenii încoace, criticul cu cea mai largă audiență, autorul la care specialiștii însisi se văd obligați să facă trimiteri, chiar și atunci cind nu-i împărtășesc vreo opinie. Nu se mai poate face istoria literară românească fără a ști ce a spus Călinescu. E puțin? E mai mult decît mult.

Cariera postumă a textelor călinesciene, literare sau critice, este impresionantă, chiar și fără a scoți seria de „*Opere*” (17 volume, începînd din 1963). Directorul edițiilor îl definește „*Enigma Otiliei*”, cu nu mai puțin de 14 apariții, dintre care cinci traduceri. „*Viata lui M. Eminescu*” — despre care, în 1933, obscurul director al unei reviste afirmase că este „*cea mai proastă biografie a poetului*”, scrisă de „*subtilă nulitate G. Călinescu*” (sic!) — a apărut postum în nouă ediții (inclusiv trei traduceri). Cite opt ediții (inclusiv traduceri) înregistrăm „*Scrinul negru*” și „*Bietul Ioandei*”, iar „*Cartea nunții*” șapte. Unui volum de „*Impresii de călătorie*” și „*Texte social-politice*”. Li se adaugă trei volume de corespondență, unul de „*Aforisme și reflecții*” și patru ediții selective din opera poetică. Redi-

Exegeza „Răscoalei”

Conținutul *Răscoala*, G. Călinescu face un bogat inventar al defectelor artistice ale poeziei: „*romantismul și răscoala, frază fără nici o „aromă și roțime”, lipsă pentru descrieri, lipsă de lirism, de „fineză psihologică”, incapacitate de sondare a caracter, „construcție greoaie”, prezența unor personaje ca Titu Herdelea și artificială, stângace, nepropriețea modului de burgh și urbea, în general, multe „personajii secundare sunt șterse și șterse”, ba chiar nici „mediul boieresc de este mai bine zugrăvit”, abuz de superlativitate — *Nadira* fiind de „*mulțime surprinzătoare, incapabilă de a-și exprima senzația și concepția*”, nemăpundea la societatea că aproape „*tot volumul intri dezlănțuindu-se și obosind*”. *Răscoala*, în „*Adevărul literar și artistic*”, nr. 634-1933.*

Cineva neavizat ar putea crede că ne aflăm în fața unui detector. Nu-i vorba, unele personalități ale culturii noastre vor trata cu toată atenția această analiză critică. Este vorba de opere recitabile nu numai pe cele relevante de Călinescu (N. N. Iorga, T. Arghezi, G. Ibrăilescu etc.), însă autorul lui Ioandei se grăbește să scrie că „*Scopul acestui criticism de care s-a făcut pe un debutant este de a desoperi adevărata valoare a cartii*”. Valoare pe care o „*identifică în magistrația putere de pătrundere în psihologia gloatei*”: „*Analiza logică și a afectivului colective sunt așa de acute, așa de zguduitoare de viu, încît simți nevoia să dai scriitorului un apelativ mai puțin banal decît talentat, genul bombară, într-aita forță creatoare depășește așazare societății critice mărunte*”, și șog criticul de bună credință nu apreciază un astfel de comentariu, considerînd că Rebreanu n-are egal, chiar și în alte literaturi. De aici, s-a conștientizat: „*mișcă că Rebreanu este un extraordinar artist al psihologiei colectivelor, al suferințelor personale, conștient de istoria și timpului, medicul din război și vorbitor de subtilitate, analitic și investigator unor medii mai rafinate etc.*”. Desigur, așa este, dacă chestiunea se pune în astfel de termeni, dar nu e sigur dacă Rebreanu s-a pus astfel problema. Dovada, între altele, că „*picături-se de la stare ipoteză de cercetare, senzații adeseori, în situația de a face zgomot în jurul unui preluat „*primițivism*” estetic, cu toate păcatele ce-ar decurge de aici. Putem să-u gindim că, de pildă, o aflagrantă contradicție s-a pus, pe de o parte, că *Ion sau Răscoala* sint capodopere, iar pe de alta că acestea două sînt „*desfășurate poetic*”. Titu Herdelea „*scrie ocazional toată seriozitatea Serban Cioculescu*” — putea, la drept vorbind, lipsi, dacă romancierul nu era, în circumstanță, adevărat „*n-are fi simțit nevoia unui martor transparent*”. (Liviu Rebreanu: „*Răscoala*”, în „*Adevărul*”, nr. 1944-1933). De fapt, nimic nu putea lipsi, căci Rebreanu s-a pus în problema de a scrie o „*novelă*” în finală dată de Rebreanu. Și e surprinzător ca asemenea observații, deocîzitate, pleacă de la critici care pretindeau (nu fără temei) a ține sus stagiul esteticului. Sub aparența clarității a „*realismului*” său, Rebreanu a jucat feste la care se mai vedeau concedii noastre. În defalcarea „*vorburii*” și fragmentarism critic care dezavantează senza contemplative estetică a operei rebrene. Cazul cel mai nefertit este receptarea *Gerilii*, roman care nu se abate de la legea obiectivității estetice și totuși abia aici se dezvaluie precara înțelegere a artei lui Rebreanu în genere, de către aceiași critici care lăudaseră *Ion*. Pe Pompiliu Constantinescu îl jensează „*tonul*”; materialul de cronică al romanului: „*Cît privește Titu Herdelea — conchide după multe alte observații —, maturizat și ajuns colaborator și succesorul lui Pahontu, se schimbă, fără să evolueze, lansează sub ochii noștri, fără să trăiască*” (Cf. Scrieri 4, Ed. Minerva, 1970). Criticul nu se întreabă nici el de ce e așa: de înșignificant Titu Herdelea și dacă nu cumva Rebreanu îl creionează intenționat astfel.*

C. Pompiliu Constantinescu nu stă bine, amintim în existența ei: „*un studiu sociologic, jurnalistic, și carti în afara de roman*”. Nisit de intuiție profundă, ceteodată și de înțelegere a evenimentelor puse în scenă. (Liviu Rebreanu: „*Gerila*”, în „*Asafus*”, nr. 274-1939). Pe Vladimir Streinu îl nemulțumim, de asemenea. Herdelea „*de cronică și de roman*”, G. Călinescu decide că *Gerila* „*este serena*”, ea mai rea a lui Liviu Rebreanu, înfășurînd nivelul de jos al mijloacelor sale”. Și lăsaș inventariată toate slăbiciunile: „*talentul lui Liviu Rebreanu nu poate să nască îndoieli*”. „*Dolinescu, Belcineanu, Rotaru și toți ceilalți sunt inexistenți*”, „*patru perechi de scriburi*”, „*spectator fără rost*”, nume prost alese etc. (In *Istoria literaturii*, 1941). Ov. S. Crahmăneanu: „*confuzionism ideologic*” (1943). Nicolae Manolescu: „*un tipic roman de gazetă*” (1965). Comparat cu *Răscoala*, Toma Pahontu nu rezistă, adăugă „*deosebiri de cronologie*”, „*impresii*”, „*mai multă reproducere*”, într-aita, eronate opțiune ideologică, lipsa de simț politic etc. Ceea ce echivalează cu afirmația că Rebreanu și-a trădat punctul său forte — obiectivitatea. Și totuși, Serban Cioculescu opina, la apariția cărții, că în *Gerila* Rebreanu este la fel de imparțial ca în *Expodiere*, că nu, angajîndu-se în punct de vedere strict personal, o altitudine de autor”. (In *Revista Fundațiilor regale*, nr. 8-1938), ceea ce este cit se poate de exact și reconfirmat, mai încoace, ce un critic dintr-o generație mai nouă, care crede (oare fără temei?) că „*Gerila este romanul romanesc unul din marile romane românești care merită seriosă tuturor celorlalte*”. („*Luceafărul*”, nr. 31 și 33-1980).

Firește, jocul subiectivismului critic poate fi sustinut cu alte numeroase texte. Dar Rebreanu arăzaga atepna că *Gerila* nu e un roman „*cu cheie*”, iar în *Jurnal* notează la 14 iunie 1938: „*Opera literară nu poate fi pamflet*. De aceea, poezia ce s-a făcut la noi, înă mai ieri, nu e decît un „*material*” în *Gerila*...”. Nu am urmărit și nu am descris fapte intimplute... etc. Cu toate acestea, critica și-a dat crezare, siesi.

Theodor Codreanu

Nemulțumit a fost Rebreanu și de felul cum a fost înțeles romanul *Răscoala*. Și nu numai... La cîtiva ani după apariția cărții, declară el, lui Dan Petrașincu: „*cred că Răscoala, ca și celelalte opere ale mele, n-a fost încă studiată de critica românească cu toată seriozitatea cuvenită*”. (...) Nu subînțeleg prin aceasta necesitatea unor recenzii sau articole elogioase, ci cu totul altceva: „*Interviul în Adevărul literar și artistic*”, nr. 760-1935). În altă parte, autorul e de părere că rostul criticii nu e să elegeze, ci să înțeleagă. Și înțelegerea foietonismului nu putea fi decît parțială, în cele mai bune cazuri. Opinia lui Eugen Ionescu din 1940 coincide cu a lui Rebreanu. Deschizător în însuși de dramuri în literatura modernă, Ionescu este conștient că *Răscoala* e „*cel mai bun roman românesc*”: „*lata de ce nu a fost observat prea mult de critică. Am să scriu cîndva, poate, care îi sint calitățile*”. Imprejurările au făcut ca Eugen Ionescu să nu se lînă de cuvint, dar ni se pare deosebit de grațios că un spirit iconoclast, avangardist a pus pe treapta cea mai înaltă tocmai o operă care, în mod unanim, a fost clasată repede ca fiind o ilustrație a realismului tradițional sau, cum credea Pompiliu Constantinescu, „*o fidelă punere în practică a dogmei realiste a lui Stendhal*”. Este drept că și din această direcție titlul lui Rebreanu oferă cîmp de valorificare și critica a dovedit-o, dar, în același timp, clasarea prematură a operei sale într-o formulă estetică în bună parte anacronică a constituit o serioasă piedică în reevaluarea „*revoluției*” rebrene. În fața faptului că a fost recunoscut drept creatorul romanului românesc modern. Să recunoaștem că marile intuiții critice n-au lipsit, deși n-au fost duce pînă la capăt, în sensul că n-au fost corelate într-un fecar „*raport*” sau lumineză adîncimele cele mai adevărate ale operei, dincolo de înșelătoria simplității. Si Călinescu, și Streinu, și Lovinescu, și Cioculescu, și Pompiliu Constantinescu, și Perșescu (Andeosebi) etc. au adus lumina asupra operei, contribuind cu autoritatea lor, la consolidarea unui prestigiu literar binemeritat. Din acest punct de vedere, Rebreanu se poate socoti un scriitor „*norocos*” și prozatorul nu ezită s-o recunoască. Dacă înaintași și-au implinit, în felul lor, datorita fată de un mare scriitor, nu putem afirma același lucru despre critica și istoria literară contemporană. Să constatăm că, în comparație cu alte glorie ale literaturii noastre, exegeza rebreneană se află încă în faza căutătorilor, în pofida unor contribuții (I. Manolescu, A. Piru, Ov. S. Crahmăneanu, I. Rotaru, Mircea Muthu, Stancu Ilin, Nicolae Gheran etc.). Ni se pare plină de sugestii afirmația lui Călinescu, din ultima perioadă a scrierii, că opera lui Rebreanu „*nu trebul recită integral, din perspectiva detașării estetice și cu ochul proaspăt al unui contemporan*”. Nu ne iese din minte nici mirarea lui că, deși plină de „*defecte*”, opera lui Rebreanu are o putere uriașă de fascinație. Impresie acut electrovnică relatarea de un alt scriitor modern la vremea lui: „*Mircea Streinu*”. Miraculos însă este faptul că, cu o asemenea tehnică redimentară, d-să insufletește veridic un nesfîrșit sir de eroi și că fiecare trăiește distinct, în virtutea unei forțe creatoare ce anima totul în carte și face totul divers, mobil, viu. De la tuta lor apariție, din lăntia lor replică, oamenii d-lui Rebreanu trăiesc. Astfel, totul devine scriitor începe și poate să se schimbe, lucru realizabil numai părăsind vechile referențiale estetice. În locul pretinsei „*superficialități*” sau „*vulgarități*” ale Nașinei, Sebastian simte că e „*imens de greu să spui de ce această nadină, această viață, această viață, această viață, devine, în întregul ei, o siluetă cu adevărat tulburătoare, ce lasă în urma ei prin carte, un șob subtil de melancolie, ceva dintr-o rochie de mătase albă, care a fluturat o clipă la orizont și s-a pierdut pe urmă pentru todeauna*”. Același mișter, precedea Sebastian, „*rămîne să fie dezlegat*”, și atîta altă bunăvoință „*terul Herdelea, personaj atît de năpăstuit de critici și care, în pofida tuturor argumentelor, este „*viu și plauzibil*”, constituind „*o gravă disciplină față de cele mai serioase rațiuni critice*”. (Cf. Liviu Rebreanu: „*Răscoala*”, în „*România literară*”, nr. 52-1939).*

La țare rămase fără ecou atîtea decenii în „*ce-am nouă critică*” nu le poate lipsi, și cite alte „*enigme*” nu rămîn în așteptare! Fericită și căleale aleasă de estitul Nicolae Balotă în primul capitol din *De la Ion la Ioandei*, Ed. Eminescu, 1974, și care ne propune imaginea unui Rebreanu avînd vocația tragădului, cu puternice linii expresioniste și suflu de tragedie antică. Pentru Balotă, sciunța din sinul operei intru un Rebreanu rural și un altul citadin mediocre devine inoperabilă. Dacă ne gindim bine, acest spirit schizoid al criticii pare o cîntăc înțeles, în care s-a sămăntorosit „*marif*”, căci numai sămăntorosiți absolutizii opoziții între sat și oraș. Probabil, faptul are rădăcini în credința că satul este lăcașul sufletelor primitive, barbare, pe cînd orașul coicăle de finețuri spirituale. În realitate, măsura viziunii rebrene. Se întinde peste întreg „*materialul*” estetic, indiferent că proză se numește *Puiu Faranga*, *Toma Pahontu*, *Solomia*, *Apostol Bolog*, *Petre Petre* și *Ion al Glanetășului*. Eroii lui Rebreanu nu sint „*primițivi*”, ci „*arhaici*”, observă Balotă, ceea ce poate să fie cu totul altceva.

Sint citeva sugestii menite să contribuie la părăsirea mitului unui Rebreanu „*rudimentar*”, puțin cultivat (vezi și recenta carte a lui Stancu Ilin) etc. Altminteri, am arătat, cu probe, în altă parte, că autorul lui *Ion* este unul dintre cei mai rafinați artiști ai secolului nostru, de o impresionantă originalitate. Inceputuri care merită a fi duse mai departe.

Theodor Codreanu

Poeme de IOANID ROMANESCU

Imbrogljo

Să fie de vină doar timpul dacă din ceea ce scribi lăsară un întele anume se decifrează tot mai greu?

prea multă umilintă au strins cuvintele al celor întele a pietrei greutate întrecind-o l-or prăbuși pe un Sisif

trebuie să fac semne adinci în această piatră pentru ca nimeni după mine să n-o mutileze

Jérémiade

Spumă a unui ocean plutoitor — nori încoronind piină deaparte arborii iulzei

înaltă adiere, apoi siderație: o lumină stranie — privirea unui zeu pralinsă pînă la rădăcina suferinței

sau tu (în voalul înfăcramți) Lahesis

de invizibil fir al vieții atîrnat acum doar strigătul din adincul tuturor morților mei

Largo

Pină departe-ai luminat — aparii luminii depărtat

un plîns euzi în tine însuși — neuzit rămîne plînsu-tu

un cîntec împovărat datul — povara ta o cîntă altul

real, apoi inexistent — lîi doar părere l te invent

eu întregind vreau să-nțeleg partea-nțeleasă de întreg

Roentgen

Abia numind lucrurile am reușit să le cunoașter și le spunem apoi le-am schimbat intr-otit încit au început să ne îndepărteze de noi înșine să ne reducă la tăcere

copilul care învață inocența întoarce iorași capul de la surusul înșelcîci de la o prostie desenată pe un gard iar obșnuința miine îi va face să treacă indiferent pe linga adevăr

ordinea lumii nu a preluat nimic din dezordinea nu tocmai ideală a haosului — sfișim explicînd cum evenimentul e doar una din multiplele variante ale posibilului

parcă anume să nu mai visăm demonul Maboja ne bătea în somn — ar spune cineva, ne treziesim din somn dar nu ne treziesim din vis — ar spune același

cum — în timp ce scriu — cuvintele mă devorează devin suspicios întreb dacă nu cumva mă voi fi stins și destînlul continuu să-și bată joc să-l fîrșacă pe altul sub numele meu

Zurvanism

De nu cumva unul de altul — frați — apărîndu-se lumina și beznă tîhna și spaima în van le vor fi străbătut înjindu-se de miini

ceea ce se clatină acum în adincuri nu e decît un coșmar de demult al unui anonim înțeles

ceea ce țirzu va fi de ne-nțeles va fi înșăși Fata Morgana pe care noi — fericiți în deșert — o vîzurăm

Ars antiqua

Superbă idee avu Apollon rîndind muzele în cor dirijîndu-le iubindu-le — ce timpuri l — oi dracului greci și nu în zadar

în juțul pămîntului lor și chiar asupra lor s-au înalțat și-au dăpăruit imperii înșă Grecia a rămas

plătîndu-i gros pe luptători însă regește pe poezi mai totdeauna se-norceau victorioși din războaie

superbă idee avu Apollon — chiar dacă primul dirijorat nu ar fi fost decît un simulacru al gesticii obișnuite

muză nu doar cu numele ci ele înșele știind ce să pretînda pentru cîntec — un ideal matriciar al artei

ce miini stăpînind Iyra l-or mai salva pe un Asklepios din pîntecul în flăcări al mamei sale?

pedeapsa olimpică pentru Apollon este infinită — eu l-am văzut alergînd prin mărcăni după turmele lui Admetos

horia badescu

Ronset antirăzboinic

Secunde, ceasuri, zi, săptămână...
Se joacă zaruri, jocul e-n toi,
Doi precum unu, unu ca doi;
Veacul își aduce umbra de mină.
Lumea-i bătrână, viața-i bătrână,
Vremea se trage tot înapoi
Cine ajunge până la noi?
Veacul își duce umbra de mină.
Va să rămână? Ce-o să rămână?
Anii se-nghesie într-un ungher
Numai pustia nuntește-n cer

Veacul își duce umbra de mină.
Totul se-nvăduie, totul se-amină...
Secunde, ceasuri, zi, săptămână...

Ronset

Ceasul după-amiezii indecis
și ploaia care cade-ntr-una, iar,
peretele luminii dat cu var,
poemul care încă nu s-a scris.
Mai moare cineva, mai e înscris
Un cerc în arbori, mai arunci un zar;
Un gând pe care nici nu-l știi măcar,
poemul care încă nu s-a scris.
Cuvintele bolnave toate și-s;
oh, verbele cu spatele la zid
și fata substantivului — un rid.
Poemul care încă nu s-a scris.

Tăcerile gravide de pictis.
Ceasul după-amiezii indecis.

Ronset

S-a copt un anotimp, un an declină,
își cheamă toamna în văzduh ereții,
pământul și-a mutat în cer pereții;
octombrie — biserică de lumină
Pe timpla orizontului se-nclină
măceșii-n zăgăveala dimineții.
Pădurile-și nuntesc în vint profeții;
octombrie — biserică de lumină!
Mai așteptăm pe cineva să vină?
Unde să-i așezăm pe celălalt?
E răstăgănită lumea în înalt;
octombrie — biserică de lumină!
Și-aici doar noi în liniște deplină.
S-a copt un anotimp, un veac declină!

Bilet de dragoste

nicolae fulga

aceasta se gîndeste foarte puțin și că dacă s-ar
gîndi mai mult, realizarea planului ar avea căi
mai sigure? —

„Planul acesta, tovarășă inginer, — se dez-
lăntase în argumente directorul — este men-
rea noastră aici, iar cine gustă pițea aspră a
acestei uzine și se lasă cucerit de ritmurile a-
cestor timpuri, nu se poate să nu-și potrivească
pasul cu noi. De gîndit să știți că gîndim, dar
nu m-asezăm jos pentru asta, ci în mers, în
întrecere cu vremea și în competiție cu lumea.
Ceea ce ai simțit dumneata nu este obsesie,
este altceva. Iarna asta aduce unitate acestui
colectiv. Dacă vrei, este rostul nostru aici. In-
deplinarea planului generează în uzină o anu-
mă psihologie optimistă, acel sentiment toni-
fiant de încredere. Cînd dispăre acest senti-
ment, oamenii pierd nu numai cîștigul, pierd
perspectiva, iar asta e rău.

„Este firesc — intervenise ea mai calm —
dar nu credeti că ar trebui să scăpați de presi-
pitarea asta generală, de această frîntinare, de
această numărătoare febrilă a fiecărei tone de
metal?”

„De această numărătoare — continuase direc-
torul — cu și mai multă apă la moară — nici
n-am vrea să scăpăm. Nimeni nu are dreptul
să ne lipsesc de satisfacția evidentierii fiecă-
rui gram de metal. E vorba aici de sentimentul
omului care își numără roadele. De teama ne-
realizării planului ar trebui, într-adevăr, să
scăpăm și nu lipsesc strădaniile în acest sens.
Pentru dumneata, domnișoară Măruț, vor fi
chiar surprinzătoare strădaniile noastre. De care
n-ai avut de unde să te cumști.”

În aceeași clipă apăsase butonul soneriei și
în ușa se înfiintase un bărbat înalt, îmbrăcat
într-un halat albastru deschis, cu cravată și că-
mășă albă. Nu i-a remarcat atunci nimic în afară
de ochii mari, negri, ca două cuburi de apă
adînci și cu maluri stufoase.

„Inginerul Mihai Boruz, seful serviciului con-
cepție! — strigase directorul — Deocamdată nu
mai afit. Sau v-ati cunoscut?”

„Cred că din vedere, cumva” — mormăise ea.

„E bine. Cum stăm cu lucrarea, Mihai?”
„Tovarășă director, bine, așa spune, cu
toate că înțelegînd mai bine proiectul, am în-
ceput să-mi dau seama că, de lîngă ideea prin-
cipală, acea formidabilă idee, există și niște
lipsuri în argumentația tehnică. Nu mi se pare
complet demonstrată metoda optimizării crom-
mule. De aceea rămîn în convinscerea că ino-
vativă nu se poate aplica dacă „domnul inovator
continuă să-și ascundă fata.”

Atunci se trezise întrebînd:
„Despre ce inovatie este vorba?”

„Aven proiectul unui anul neperisabil” —
explicase Mihai.

„Nu se poate!” — izbucnise ea și se ridicase
de pe scaun.

„Ba se poate! — directorul era în toate apele
lui. Ce nu se poate cînd ai un amic profesor
universitar și care la rîndul lui are norocul să
desopere în capul unei fete știința lucrurilor
mari.”

În ochii inginerului Mihai Boruz, năvălise
lumina unei bucurii neașteptate, care se im-
pletea cu admirația pentru metoda magistrat în
care directorul își juca rolul. Se bănuia că se
scuștase, într-o clipă și se luminase totul. Direc-
torul ghicise și adîncise.

„As dori să însoțesc proiectul cu un argu-
ment de rentabilitate de cîteva milioane.”

Atunci, în clipa aceea, a simțit dintr-odată
nevoia să fie de fată măică-să ori altceva care
să-i poată spune că ea, Sabina, fiica ei, fetița
zărătă și strălucită, a ajuns printr-o omenie, și
oamenii o urcă pe podul și îi pun de gît cor-
donul marilor răspunzători, și ea se apleacă și
strînge puternic mina care i se întinde.

„Asadar, aveți proiectul meu!”

„Chiar primul exemplar. Am semnat pentru
el sub o sumă enormă și chiar în fata recto-
rului. Mi-am permis o sîntură copie pentru Mi-
hai care cred că acum a înțeles cu cine stă de
vorbă.”

Ea își ascunsesse mina în pumnii mari ai in-
ginerului și rămăsese așa privindu-se unul de
altul, desoperindu-se parcă, pînă ce directorul
observase:

„Toată ceremonia este în plus, Măruț. Voi
vă cunoașteți de mult, de aproape trei luni, de
cînd inginerul Mihai Boruz încearcă să te înțe-
lească ca pe o enigmă. Zile și nopți ti-a cer-
țat zîndurile rămase de hirtie, în timp ce tu
îți mai dansai, poate, ultima vacanță studen-
tească la lumina focurilor de tabără undeva la
Costinești. De astăzi lucrurile vor fi altele.
Sper.”

În clipa aceea, secretara intrase cu trei ca-
fele pe o tavă de inox stabilă două cuve de in-
cercare în sectorul maistrului Finta! reușe
directorul cu luare-aminte. Și dumneața ai ne-
voie de maistrul Finta: cheia de la garsonieră
se găsește la el. Miine să te muti de la cămin!
Cafeaua era usor amară și catifelată.

Noaptea se surpă clipă cu clipă din cîmpăna
zidirii ei. Totul pică și se amestecă în tîna
somnului purtat pe picioare. Prin pereți pă-
trunde huruitul podurilor rulante. Stiloul Sabi-
nei este încă sec. Părul lung și negru îi cade
peste fata și o cîntîră în dosul căreia se con-
sumă drama amintirii. Deodată își aduce amî-
nte de ceva, scoate din sertar un caiet pe co-
perța căruia scrie „Jurnal zilnic” și citește cu

voce moale ca într-un cîntec pe care îl întînzl
pe rîni

„8 noiembrie. Se împlinește două luni de cînd
l-am cunoscut pe Mihai. Cît de mult l-am cu-
noscut în două luni! Ce bine este că sînt oame-
ni ca Mihai și ca mesterul Finta! Dacă lu-
crarea ar fi aparținut altei persoane, pe Mihai
l-ar fi interesat tot atât de mult? Mesterul Fin-
ta mi-a aranjat garsoniera. De unde a luat sîfo-
nierele unde și masa, și yala, și scaunele, și bu-
nătăcea, de unde a luat-o mesterul Finta? A-
stăzi se montează în cuve al doilea set de anozii.
Cît as vrea să reușească proba! Pentru Mihai să
dori. Pe mine nu mă cunoaște nimeni. Toată
fabrica știe de probele lui. Ieri am văzut niște
ucenici vorbind despre el după ce trecuse. Ave-
au aerul că vorbesc despre un om neobișnuit.”

„9 decembrie. Iarna asta parcă n-am mai în-
cepe. Probele de ieri i-au adus lui Mihai multă
bucurie. I-am văzut ochii umezi. Simțea nevoia
să strîce, să sară, să ia pe cineva în brațe și
să-i sărute așa cum fac fotbalistii la bucuria
golului. Și eu simțeam la fel, și nea Finta. Ne
uitam unul la altii și nu știam ce să spunem.”

„23 decembrie. Sînt obosită. Astăzi am greșit
buletinul de analiză. Mihai mi-a propus cîteva
zile de odihnă. Să văd cum mă simt pînă disea-
ră. I-am spus. Său, poate, tovarășă inginer nu
are deplină încredere, a glumit el. Vorbești
prostii, Mihai, i-am zis. Dimpotrivă, sînt domi-
nată de impresia că lucrarea nu mai e de mult
a mea. El a ris.”

„28 februarie. După treizeci de zile A N 4 se
pastrează intact. Am fost lîngă cuva cînd s-a
făcut constatarea. Era și Mihai. Se adunaseră
toți muncitorii din jur și se uitau la noi. Doam-
ne, ce se uitau! Aveam senzația că văpăia
din ochii lor era așezîndu-se pe mine. Sînteam
atunci că forța acelor brațe trece în brațele
mele. Nu m-a privit nimeni așa pînă acum. Imi
venea să intru între ei și să strîc: După mi-
neea! Și ei să alerge nestăviliți. Ce stare!
Probabil că așa simt poezii cînd scriu versuri
inapinate. Mama nu mi-a mai scris de demult.

Am impresia că Mihai a simțit demult cîlocotul
meu, dar se stăpînea. Altfel de ce ofțază așa,
din senin, și nici nu-și dă seama? Dumneata
l-am văzut cu copiii în oras. Aveau mînuși și
căciulele la fel. Sînt scumpi și bria înțitîndu-
se pentru vîrsta lor. L-am sărutat pe băiețel, desi
fetea seamănă mai mult cu Mihai. Mi-au spus
sărutina, țanț! țanț! țanț! țanț! Soția lui Mihai tre-
buie să fie fericită. Cîte drepturi da unei femei
un certificat de căsătorie!”

Vasile Crăiță Măndră: „Treii generații”

„28 Iulie. În noaptea aceasta îl scoatem pe
A N 4 la ultimul consult. Da, va fi ultimul con-
sult. Mihai s-a dus să alcătuiască echipa de ex-
tracție. Mesterul Finta este internat în spital. Cu
inima e internat. El își zice păcătoasa. Mihai a
venit iarăși posomorit în dimineața aceea.
Mihai, Mihai, omule cu ochii mari și umezi, cît
de mult as vrea să știu ce sînt gura pe sufletul
tău! Poate că scrii și tu undeva. Tu scrii în
inimă, băiutule, și nu e bine. Ce vom face după
A N 4? Mihai mi-a promis că merge cu mine
la București să-i sustinem omologarea. Ce mult
as vrea să-l vadă și mama pe Mihai! Aseară
am văzut un spectacol de folclor. Ne-au dat bi-
lete prin casierie. Aici se aduc numai spectacole
de folclor. Soția lui Mihai era în primul rînd.
De cîteva ori mi-a aruncat priviri întinate.
N-au schimbat nici o vorbă tot timpul. Mihai
m-a salutat foarte discret. Directorul dă ocol
cuvelor. Astăzi nici n-a fost la masă. Cît de
mult o să te bucuri? — I-am întrebă pe Mihai.
Ait! — mi-a zis și a deschis brațele. M-am
trezit acunsă în brațele lui. Mi-a căutat bu-
zele, dar nu mi le-a găsit. De ce? De ce?
De ce? Poate că e mai bine așa!

Am reușit! Am reușit! Am reușit! Oamenii
m-au ridicat pe brațe și m-au aruncat în sus:
Trăiască! Trăiască! Trăiască! Mihai a întîrziat
mult. Vezi tu? — mi-a zis — toamna în noap-

anastasia domide

Unde ai învățat să fii

Undeva,
Unde ai învățat să fii
Nici un cuvînt nu respiră
Nici pictura nu mușcă din zi
Citește-mi cu ochii închiși
Oglindă a tainei de-acum
Cum miniele ating durerea
Pupila fumegîndă în drum...
Despinde din țărnu-i tăcere
Unde de tine mă-nțunec,
Unde spațiul ademențe forme
Cît numai gîndul în mine
Undeva,
Unde ai învățat să fii.

Dorință

Spală-mă de tine
Oglindă,
Spală-mă de tine!
Istovitoare limită
Contemplînd trecerea peste
Naopte și zi
Suflet arzînd peste întinderea ta...
Fiuviu de piatră

Nemărginire râmii

Paloare ca o rîmă —
Puzderie de stele
În clopoței chinezesti
În care te regăsești în
Regatul clipei
Trecin peste gînduri
Ca săcile
Din calea drumeților...
De aceea-ți spun
Cînd,
Spală-mă de tine!

Permanență

Sintem de mii de ani aici
Și sufletele noastre cresc din rădăcini
Ne legăm coroana printră pini
Rotind-o-ntruna de atunci
Am luat cuvîntul de la păsări
Și tinerțea de la munți
Lăsîndu-le-n schimb adîncul
Cerîndu-și limpezime-n fruții!

Munților

Mai sînteți voi munților?
Limpezimea din cornul negru
Tăie-n piatră
Miner greu de spadă
Temer și-naltă suplețea
Într-o țarie nouă
Deșteptarea munților din
Marea semeție antică
Încremenesc pietrele întru eternitate
Mai sînteți voi munților?

opusul inghite

violete coline.
Doar tu, fată dragă,
de păstrezi întregă
în această
foame ciudată...

Doruri

Ca norul, care pe cer
Trece alb și încet,
Așa albă și depărtată
Ești tandră ca un sonet.

Se duce, cutreieră norul,
Nu-i rămîne nici omintere,
Doar visele tale noaptea,
Alb își urmează plătirea

Trece, cutreieră,
Argint vinat pe creste
Te gîndesc mereu la înalt
Și te chinuie doruri celeste.

Mihai Chiuuru: „Copac la Tescani”

Ilie Boca: „Venetia”

Iară! Cînci — lume instabilă! Sase — nimeni
nu stă să-și pună mîntea cu mine. Nici...
„Nici chiar eu, vrei să zici” — completase di-
rectorul.

„Da, Sante — nu e de mine!”
„Și atunci, simplu: demnitatea directorului că
nu are nevoie de mine, repartizarea devine
nuă de noaptea. Visezi pe care le-au marit ne
spălăm într-o dimineață, cum ne scăzîm de cele
de noapte și înțelegem că Sabina Tudor, studentă
de excepție, dotată cu un deosebit simț inova-
tor, se conștientizează cu lumea de rînd. Frumoașă
metamorfoză, domnișoară, n-am ce zice!”

„De unde știți toate asta?”
„Din practică, domnișoară, ce crezi că ești
primul inginer care ciocnește oul aici și, cînd
scoate capul afară, i se pare lumea altfel decît
în amfiteatrul?”

„Nu, nu. De mine am vrut să vă întreb. De
unde știți ceea ce spuneți?”
„Aaa!... Despre dumneața? Despre dumnea-
ta, domnișoară, știu mai multe decît crezi.”
Afirmatia o enervase, dar se rezumă la:
„Să-mi dai voie să mă îndoiesc?”

„Atunci, — se rezeșise laștii directorului — ca
să nu te mai îndoiști, am să-ți spun că am fost
coleg de liceu și de institut cu profesorul du-
mitale, Haralambie Rosu, doctor docent, seful
catedrei de metale neferoase și, încă din primul
sau din al doilea an al ei de studenție, mi-a
promis-o pe cea mai bună studentă din serie.
Era vorba de o anume Măruț, dacă îmi aduc
bine amînte.”

„Cu alte cuvinte, sînt deia un copil adoptat
cu acte în regulă — glumise ea, dar, în clipa a-
ceea, avusese senzația materială a acestor le-
gături de care ea nu avea cunoștință în afară
de o vară aluzie pe care i-o strecurase înîm-
plîtor profesorul Rosu. Mina directorului, care
gesticula cu toate degetele întinse, i se păru o
capcană uriasă de care ea, în cîinci ani, nu-si
dăduse seama. Se așezase tăcere.

„Așuță, domnișoară, — reluse directorul
cu mai multă gravitate — zici că ai văzut fa-
brica, dar oamenii i-ai văzut?”
„Aproape de tot.”

„Și pe cîți i-ai cunoscut?”
„Nu e greu să cunoști niște oameni ale căror
preocupări sînt aceleași: Planul! Rostise cu
vîntul cu voce mai înaltă decît trebuia, ba și
reluse: Planul — această obsesie pe care dum-
neavoastră ati așezat-o în mintea oamenilor, în
vocalularul lor, dacă vreți, și în atmosferă. De
la cifrele de plan scrise pe fiecare perete liber,
pînă la cea mai întîmplătoare convorbire tele-
fonică pe care o poți asculta în această fabrică,
domină planul — această notine sacră, acest
măret zeu economic, care nu dă timp de gîndire.
Nu vî se pare, tovarășă director, că în fabrica

teatru

t

Shakespeare în variantă studentească
prezintă avantajul unei incursiuni
artistice în afara crispării și a rigori-
lor tradiționale. Elții, spiridusii, prin-
ții și crăiesele pot fi tineri ai zilelor
noastre și jocul lor are prospețimea și
nonsalanța generației în blue-jeans,
care poate apărea pe scenă în panta-
loni pecher și adidași, pentru a se
amuză pe seama dragostei și a incurcă-
turilor provocate de ea, de spiritul
năstrucnă al spiridusului Puck, iubi-
torul de farse.

Clasa anului IV actorie (Conf. Olga
Tudorache) apare pe scena Studioului
de teatru ca o parodie a **Visului unei
nopti de vară**. Studiul este coordonat
cu multă rigoare de actorul Florin
Zamfirescu.

Un spectacol vesel, dinamic, explo-
ziv, bine condus, în care cele două
cupluri Hermia—Lysander, Helena—
Demetrius/ ce nu-și află liniștea decît
în final — produc un haz nebun, ri-
dicînd tensiunea sălții. Cecilia Bîrbora
și Emilia Popescu se întrec în gingă-
șie și în supărăriile dragostei, pe care le
suportă cu stoicism, dar și cu angosae,
Hermia și, respectiv, Helena, înfrun-
tîndu-se psihic și fizic în ringul iubirii
ca două săbătiucini frumoase ale

Visul unei nopți de vară

I.A.T.C.

naturii cu care se contopesc. Plină de
nerv scenic, dinamică, imprezvizibilă în
evoluții comice și tragice, mereu con-
vingătoare, mereu alta, Emilia Popes-
cu tine sala cu răsufierea tăiată și o
face să leșine de ris. Sare, aleargă, țipă,
se bucură, suferă, se arată indignată,
iubeste și de fiecare dată este fireas-
că, autentică, în afara oricărei vulgari-
zării. Doru Fîrte și Emil Serban sînt
partenerii lor de-a lungul întîmplări-
lor vesele și săgălnice, ajutînd ca rit-
mul spectacolului să nu încezească.
Amîndoi au umor și simțul dozării
echilibrate. Sub efectul narcotizant al
vrăjii lui Puck, se lasă mînuți ca
doi jucării mecanice, mișcîndu-se ca
atare, în timp ce muzica spectacolului
colorează starea ghidusului Puck. Mari-
us Rogojinschi este spiridusul ce
jonglează cu sentimentele celor tineri;
este și vizitorul Fundulea și mai apar-
e în chipul lui Egeu, fermul tată al
Hermiei; voce remarcabilă, privire al-
băstră, farmec, spontaneitate.

Mihai Bica este, de astă dată, Impu-
nătorul rege Theseu și, totodată, rin-
tozătorul crai al zinelor, Oberon, rin-
duind liniștea și neliniștea locurilor, a
oamenilor. Imperturbabil și rece, iron-
ic și îngăduitor, Theseu asistă la re-

prezentăția lui Pryam și a Thisbeil
din unghiul spectatorului, micșorînd
distanța dintre sală și actorii momen-
tului de teatru în teatru, amplificînd
umorul de bună calitate, prin con-
trastul dintre gravitatea interpretării
regelui Theseu (actorul în complicitate
cu spectatorul) și grotescul poetic,
diafan, al micii trupe de meseriași.

Raluca Peniu și Mălina Petre au un
joc lucid, echilibrat. Raluca este o
zină surzătoare, căreia îi plac în-
cercăturile iscate printră muritori,
dar este și o Hipolita matură, așezată,
distantă, superioară. Mălina Petre
realizează o Titania stranie, rasată,
exersată în tainele yogîne, enigmatică
și rea sau nebulă de patimă, cînd e și
ea sub influența ciudatei vrăji a gelo-
sului Oberon.

O scenografie simplă, suplă, expresi-
vă, concepută de studentul I.A.P.,
Serban Luca, permite delimitarea celor
trei-patru cercuri concentrice ale con-
venției de teatru în teatru. Ideea dez-
lîntării furiei celor două îndrăgostiți
într-un spațiu sugerînd ringul de box,
subliniază dintru început intenția pa-
rodică, actualizată și extîndă efectul
comic.

Pe măsura vârstei-acestor adoles-
cenți dornici să facă teatru, joaca de-a
jocul, de-a visul, de-a dragostea, li se
potrivește de minune și bucuria
necenzurării lor, a descătușării lor,
farmecă spectatorul.

Nicoleta Gherghel

film

f

Recenta premieră realizată sub egî-
da Casei de filme numărul 5 (direc-
tor: Dumitru Fergană) aparține re-
gizorului Mircea Daneliuc, autor și al
scenariului inspirat din scrierile lui
Geo Bogza, avînd în **Sîrșitul lui Iac-
ob Onisă** principalul moment narra-
tiv.

Regizorul descoperă în patinile de-
dicăte unui univers degradat și de-
gradant imaginile ce transformă proza
încercată de revolta și protest, de
violenta și durere, în durabilă suges-
ție filmică, într-o simbolică generali-
zatoare în consonanță cu sensibilitatea
contemporană. Fără a miza pe evoca-
rea documentaristă a raporturilor umi-
lilor și obidiilor cu o realitate ostilă
și apăsătoare, Mircea Daneliuc sub-
liniază starea latentă a traucului în
viața minerilor de altădată cu lai-
motive sugesive ce trimit direct la e-
lementele primare ale existenței. Apa
și aerul, focul și pămîntul devin au-
tentice rime ale unui poem bogat
orchestrat în memorabile imagini de
operatorul Florin Mihăilescu. Ele in-
șoșesc viața și moartea lui Iacob, univer-
sului său existențial, punctînd fără re-
torism limite umane, traiciorului faptului
comun, stări sufletești, reacții firești în-
tr-un dialog mereu tensionat cu cruzi-

Iacob

mle aparente sau latente ale reali-
tății decenului trei. Pără a transforma „banalitatea uc-
toare” în „fapt senzational”, cineas-
tul este mai degrabă atent, așa cum
o și măturisese într-o scriere pro-
gramatică, la contextul universului
evocat, situat la nivelul percepției
prezentului prin coeficientul de suges-
ție bazat exclusiv printr-o savantă or-
chestrare a imaginii cu ambianța plas-
tică (creată de Magdalena Măresescu
— decoruri și Svetlana Mihăilescu —
costume), cu o extrem de masivă în-
sensuri coloană sonoră (semnată de
ing. Horea Murgu, un veritabil poet
al captării sunetului în același timp
difuz și acut în sugestii) și muzica
inspirată compusă de Anatol Vieru,
a cărui creație se topește în film, din-
du-i adîncimea necesară reflexiei.

Dorel Vișan, în rolul lui Iacob Oni-
șă, se afirmă și aici ca un fin portre-
tist, cu marea știință a analizei deta-
liului, a conturării unei biografii doar
aparent simple, proiectat în stări li-
mită, cu laconismul și asprimea pro-
prietății personajului imaginat de scriitor.
Greu de imaginat ar fi performanța
lui Dorel Vișan fără replica dată de
o adevărată echipă de interpreți de
primă mărime, în cluda unor nume

puțin sau deloc înfîlnite pe genericul
filmelor noastre. Este vorba de Ion
Fiscuteanu, remarcat încă din **Glissan-
do**, Florin Zamfirescu într-un prege-
neric condensat și proiectat într-o ma-
tematică simetrică cu finalul. Cecilia
Bîrbora, Livia Băba, Maria Seles,
Dinu Apetri, Ion Besoiu.

Ecranizînd scrierile lui Geo Bogza,
Mircea Daneliuc demonstrează încă o
dată capacitatea cineastului de a ră-
mîne fidel spiritului unei opere, de a
nu-i trăda sensurile ascunse la prima
vedere fără a-i respecta litera, structu-
tura originară. În **Seob**, cineastul de-
pășete o simplă operație de restituire
la universului scriitorului, oferin-
du-i sansa transformării, translării în
coordonatele dinamice ale unui sist-
tem de referință estetică. Justificarea
culturală a optîndu-se adevărată
numai de calitatea noli lecturi, ce ex-
clude de la bun început fidelitatea ti-
nică, citirea fără imperativul meta-
morfozei creatoare, fără curiozitatea
fertă a descoperirii de noi semnifi-
cații.

Claritatea discursului filmic, defini-
rea netă a sensurilor desprîndu-se
din întîmplările evocate valorific și lumi-
neză lumea sensibilă a ideilor și sen-
timentelor omenești ce traversează a-
naliza psîho-socială a individului an-
trenat progresiv și inconștient într-un
angrenaj necrutător și violent. Cu o
marjă largă de re-elaborare, Mircea
Daneliuc rămîne unul dintre puținii
cineasți capabili să citească și să în-
țeleagă dincolo de textul literar
convenabile sau nu transpunerii cine-
matografice.

Călin Stănculescu

tea asta n-ai fi vrut să ne despărțim așa de repede. Vezi? După ce dormim, va fi altă zi, apoi vor veni altele, dar ziua aceasta nu va mai fi printre cele care vin. Ea a fost. Și acum că nu mai este, aș vrea să fie cât mai lungă. Da, Mihai, — am oftat eu — dar să știi că nu mă bucur chiar atât de mult. Săbina — și a des-
cui ochi pe mine. Da, Mihai, — m-am explicat eu — am o umbră pe suflet. Vezi? Eu n-am știut cită satisfacție poată să aducă omului lup-
ta pentru ceva, încordarea și, mai ales, senti-
mentul că ești așteptat de oameni și de dai
ceea ce numai tu poți să le dai. Acum am reu-
șit. Miine entuziasmul va fi general. Apoi va
veni un timp când oamenii vor folosi anozii ca
pe un dat dintotdeauna, așa cum se ascultă un
fermecător concert de vioară, fără ca cineva
să-și aducă aminte o singură clipă de cel care
a dat omenilor vioara. Mite de acum numai o
nouă vioară mi-ar face sufletul să cinte. Până
atunci am senzația unei jucării de cauciuc care
a început să piardă aer, să se micșoreze, să zi-
cem o lebădă, Mihai a răsuflat adinc, parcă s-a
micșorat din umeri, și a plecat. Va mai reveni
în seara aceasta pe care o voia nesfârșită? Ce
face mama acum? Poate mă visează. Mama se
dă în ficare seară cu grăia mea, că trăiesc
printre străini — fata ei fără tată. Eu sint pa-
catul ei săvârșit la 19 ani. Mama nu s-a mă-
ritat niciodată. La cite drepturi a renunțat! Nu,
mama, nu sint străină aici, și oamenii nu sint
răi, mama, Mihai mă poartă în gînd, sint cu ei
în toate locurile. Ce face directorul? Doarme?
Nu cred. Se gîndește la mine și la A N 4. Mes-
terul Finta n-are copii, Si-ar fi dorit o fată ca
mine. Dar profesorul Roșu? A promis că vine
să vadă.
Și miine, miine voi fi a tuturor oamenilor.
Miine voi întîlni iarăși privirile a ceea care mă
încălzește și mută în mine atîta putere. Cuvîntul
oamenii a început să sune altfel de la un timp.
Ce frumos sîntă : oamenii vor, oamenii cer,
oamenii dau..."

nicolae stoie

STANȚE DE PRIMĂVARĂ

Clepsidra

Printre firele ierbi se-aude
gilgului subțire al unui riu ;
singele și se scurge încet —
nișipul amurgului umple
de rugină frunzele brusturilor,
urechile mari pe care grădina,
le ține lîpîte de pieptul tău
și-ți ascultă bătăile inimii ;
oasele coastelor tale de-argint,
sternul tău verde — colivia
unde se zbate închisă

Mihai Chiușu : „Natură statică”

Echinocliu

Vintul lopește podmolul din fața casei
acoperă troscolul văstăd tufele roșii
de bircoacelor firele de stupină și
muștele — pereții de cărămină nearsă
zgomotul surd de oase uscate, vocea mea,
se scufundă fără întoarcere sub giulgiul
de iedără — întimplări în afara timpului
și lumii printre gardurile de naibă și
printre tufele de aglice și bumbăcăriță ;
ciucuri maronii ai amentelor se afundă
la repezeală ca niște viermișori în fărîna
umedă plină de putregaiuri la marginea
orașului lîngă terasamentul căii ferate :

radu cange

Drum în cimpie

Moare dimineața pe sub salcimi ;
Tu, viață, oare cum mă îndrumi !
Nu vezi că-i tîrziu ? Totu-i pirjolit.
Aici mi se pare că de mult am murit.
Cade cimpia, fuge pe sub ope —
Armăsar îndrăcit care vrea să-mi scape
Din friul visului și printre degete...
Tu, drum bătuț, prafule alerge-te...

Iartă-mă în Bărăgan

Iartă-mă, iubito, pentru-o moarte
Care mie doar mi s-a mai dat,
Poți să-mi ieși, iubito, disperarea
Timpul slut pe care l-am răbdat.

Iartă-mi visele duioase, răul
Ce am vrut să-l smulg, neîncetat ;
Poți să-mi ieși iubito, chiar și hău, n
Care, obstinat, m-am tot scaldat.

Iartă-mi frumusețea mea precară,
Care-o-mbătrînit și s-o tot dus,
Iartă-mi tineretea mea primară,
Ce mereu avea ceva de spus...

Iartă-mă și iartă-mă o dată,
Să mă ieși chiar de mai multe ori
Că de nu mă ieși, nevinovată,
Ai să mă ucizi de mai de ori.

Iartă-mă în Bărăganul sfînt,
Cînd mi-acoperi fața cu pămînt.

Întîlniri scurte — exerciții de echilibru
cu tălpile goale pe linia de manevră
(Linia vieții, aici ?) — un băș
de cuțit, o simă întînsă, o rază de lună.

Tu

Îți apropii de buze cupa unei foliole
și treci mai departe

umbră-nserării-ți cuprinde
trupul pină la glezne, trupul pină la
mijloc ; umbră-nserării de martie, trupul.

Eroziune

Trufia unei stînci de bazalt
măcinată între măselele
malaxorului — pulbere albă
și înecătoasă pe frunzele
de pelin. Se erodează
linișteea unei după-amieze,
mielea luminii se terciuiește
în miul galben și frîmțat
de roțile basculanțelor uriașe

Sub echinocliul de primăvară

Lucrătorul de la salubritate
antreprenorul, administratorul
de-o vreme ură mersu
să eștipe gura canalului —
gura nopții și stele îndepărtate
se oglindesc în asfaltul umed
roșii ca niște pionițe, semne
cuneiforme — dinții nopții,
noaptea ride deasupra mea
cu gura plină de stele ;
citesc, citeș și nici n-ajung
la mijlocul paginii — alunec
ca o frunză în somn, mi se arată
umbră tatălui meu, umbră
ta, fiule, nenăscut încă (? !)
; semn imi face să urc „urcă
scara în spirală a Turnului”,
nu-mi spune nimic, gura lui
e un tranșafir putred de mult
și sus este numai ceață —
pasul meu următor e în gol,
cad din vis în r e a l i t a t e a
nopții — a unui text obscur
— cam pe la jumătatea paginii —
unde inabil autorul moral
se pregătește să infăptuiască
descrierea crimei perfecte ;
noaptea oarbă ride deasupra
cu gura plină de stele. Peste
o livadă în muguri bate din cripi
zborul unei păsări vete, iarba
sub echinocliul de primăvară !

Euglena verde

Arbuști, flori de naibă și fluturi,
zumbățul albinelor hamice —
tabloul primăverii periclitat
de vinzoleala nebulă
din inima carierei — amfiteatrul
unde profesorul de belle-arte
face teoria peisajului înșorit ;
sensul gândirii se pierde în iarba
călculată n picioare cu mult înainte
de-a fi simțit mișcarea albastră
și umedă a botului fraged de miel ;
legea materiei își spune cuvîntul
în oglinda bălții de după ploaie
— ochiul de azur al ingerului —
prin care trece o euglena verde !

Închinare străbunilor

Mă cheamă Bărăganul de departe,
De unde norii s-au topit în ceață,
Mă cheamă malurile apei, sports,
De-ăita drum și-ăita neviață.

Mă cheamă înlemnirile din noaptea —
Sînt crucile uitate pe vreun drum,
Mă cheamă ielele, prin slabe șoapte,
Învăluite-n griuri și în fum.

Mă cheamă praful de demult depus
Pe genele salcimiului în floare,
Mă cheamă sufletul bunicului ce-i dus
Spre ultima luminilor strigare.

Străbunii mei mă cheamă din pămînturi,
Să le închin, pe drept, atîtea cînturi.

Arșiță

E-o patimă ce arde în tăcere
Și-un Bărăgan uitat care mă cere,

E flacăra țîșnită din comori ;
Cimpia umple cerul de culori

Și ploaie vrea, că este însetată...
Să bea din gura cerului, uitată.

Amintiri de la cenaclul „Luceafărul”

MĂRTURISIRE

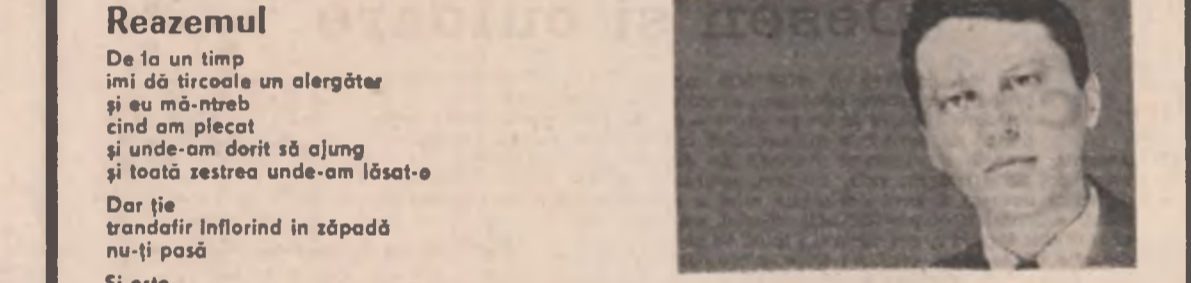
de Fănuș Neagu

Îmi pare rău că am trecut de atunci
30 (treizeci) de ani. Pun o întrebare
prostască : anii chiar trec așa, cum
li taie capul ? Eram zănașec (nauc),
gata să mă îndrăgostesc și de arborii
de soție (m-am înșurat la vreme și de vreme)
și de drumuri cu sănii și, mai ales, de plecarea
la drum. Unde ? Iaca, nu știu nici azi. Știu că
fusesem dat afară de la ziarul tineretului, și de
la plus cîteva reviste adiacente, și de la radio
și de la televiziune în formare. Am plecat la
țară (comuna Gradiștea, raionul Făurei, regiu-
nea Galați, — azi județul Brăila). Ai mei tăie-
seră porcul, erau sănătoși, aveau trei butoaie
de vin roșu, buturugă, și eu o idee de parveni-
re. „Voi scrie o năvălă și-i voi da gata” (Fuse-
sem exclusiv din facultatea de Filologie, dim-
preună cu Grigore Hagiu, George Radu Chiro-
vici — și nu mai știu cine — dar pe bună drep-
tate : nu luasem parte cu făptura-ne la nici un
curs și nici un seminar). „Ii dobor”, mi-am zis.
Și, timp de vreo două de nopți, am rînit cîte vreo
cincizeci de pagini de hîrtie. Mai păstrînd un
rînd, mai adăugînd altul, într-o bună dimineață
m-am pomenit avînd în față manuscrisul nu-
velei (pe atunci detestam povestirea), Ninea

Peisaj de Ilia Boca

ion tărlea

de la blîndețea numelui ei —
răsăritul ce în sfîrșit întrevăd
după o lungă noapte de vară.

Reazemul

De la un timp
imi dă tircoale un alergător
și eu mă-ntrub
cînd am plecat
și unde-am dorit să ajung
și toată zestrea unde-am lăsat-o

Dar ține
trandafir înflorind în zăpădă
nu-ți poșă

Și este
Ca și cînd aș fi deodată
întors în vîrstă
la poala unui munte.

Deși azi

Rămasă în zorii vîrătelci
E luna paloarea obrazului-țer.
În albastrimea de ghiță din juru-l,
Somnului umbrelu-i pier.

Peste-o imensă — așteptare
Ne tirgum dimineții —
Ca intr-o piartă bogată
Unde se cumpără viețile !

A sosit toamna, și încă, și încă,
Și încă mai vin către tine,
Încă spre cerul chemărilor tale alerg —

Deși azi e tot mai vizibil
Al părului meu aisberg.

Poveste

Intr-o lungă noapte de vară
a venit să mă-imbete pe mine cel cast
prefăcîndu-mă-n ciine lunatic
Și m-a rostogolit în vîzduh
ca pe o roată-nvîrtită apă
m-a ucis și m-a învîrtit
sub o alergare de stele,
cu gîndurile ferfenite.

Ce mi-a dat să beau oare de na mai știu
nici să mai merg
și nici unde mi-e casa
spre care parșimesc
Pînă la răscurerea aceasta
În care-a venit ca o noapte de vară
intr-o noapte de vară
cu oricîl lunii în păr
și rîzînd
totul mi-era limpede
Și totuși nu ea
n-avea însăși
Beția mea-i de la căldură
și de la răcoarea ierbi

plastică

Mai mult decît pasiunea

În preluia la expoziția de pictură
și desen a lui Andrei Constantin de
la Galeria de artă ale municipiului
București, citiva voci emiseră pă-
rerea că, arta, ca domeniu de man-
ifestare a frumosului, subzistă și
dincolo de acreditivul profesionalis-
mului, ba chiar cu mai convîngătoare
vigoare, în unele condiții, s-a
spus, inocentî încercată, de har a
pasionaților ei practicanți. Sigur, ista
civra (anecdotică) a artei oferă cîteva
confirmări. În fond, marile școli ale
medievalității europene s-au constituit
într-o embrionare neacademică. Superio-
ra dilectantă pare să fi fost atribu-
tul marii majorități a breslarilor artei
crescută în trena de lumină a corifei-
lor.

Astfel de gest voluntar, pigmen-
tat de sinceritatea paletei coloristice,
dar trăind, în sensu constructiv și al
vizionii plastice, în umbra unor mes-
teri consacrați ai genului, oficiază
Luca Vasilescu. Pinzele sale degajă
înclinația sensibilă a artistului către
echilibrul și rigoarea formelor. El
nu recuză realu în sensu obiectiv,
sublimînd imaginea în sugestive și
zicătorii în culoare, un ochi pe des-
tărușe, nici pe detalii. Naturile statice
de forme, nici de problemele perspecti-
ve. Prin linie și culoare Luca Vasi-
lescu încheie, pînă încotă, de la
de la prelexte strict obiective, o
lume a geometriilor perfecte. Uneori

simezele Galeriei municipale și care
l-au constrins la un travaliu neselec-
tiv, ci numai întempiv, punîndu-l
în valoare mai mult instinctual artis-
tic. Din cele ce ne oferă expoziția
actuală, Andrei Constantin mi se
pare a fi un mai bun peisagist decît
portretist, desi tentativele sale plas-
tice (este, de fapt, un bun desenator)
vor să demonstreze contrariul. Dar
resursele sale de sensibilitate, bagajul
său cultural în domeniu, ca și libera
mișcare a simțului coloristic (dublate
de o bună știință a construcției plas-
tice), fac din tînarul pictor un pos-
ibil peisagist. El știe să surprîndă
momentele cele mai dense și mai ex-
presive, în ipostaze dramatice sau
tonic jubilante, ale luminii. Priviti
mai cu atenție cerurile lui Andrei
Constantin și veți înțelege cit de mult
respiră acest pictor din atmosfera
mării ! Jeții postimpresioniste ce a
înflorit în cîmpul artelor române între
cele două războaie. Pentru că orgin-
țea vocației lui plastice de acolo se
revendică. O atestă, mai mult decît
atît, și cîteva din stătuțele sale, unde
culoarea e mai senzuală, amintind
uneori de Petrescu, și bucuria de a
picta — pe care o are în mod vădit!
— si-o strunește print-o disciplină a
construcției aproape didactică exersată.
Cenzura critică bine condusă, studiul
sistematic și aplicat pe genurile pre-
definite (mai puțin în portretele-alego-
rici, evocînd unele experiențe expre-
sioniste consumate exemplar anterior),
exercițiul în culoare și, evident, con-
tinuarea sondărilor culturale-artistice,
ce-l pot fertiliza demersul creator
prin antrenarea afinităților electi-
ve, sînt recomandările ce socolim a fi
prețioase în devenirea artistică a acest-
ui înzestrat mlntuitor al penelului.

Corneliu Antim

dintre nuanțe : ocru este fulgerat de
alb potențînd efecte de argint, galbe-
nu este moale, mătos și cald, ver-
dele este uneori crud, alteori un re-
flex de gălbui și rouă-ogîndă. Pînă
la aceste rezolvări Horea Cucerzan a
trecut prin multiple căutări într-un
obsedat peripiu sub semnul împlin-
irii. Acum douăzeci și cinci de ani de-
buta, după absolvirea Institutului de
arte „Ion Andreescu”. În orasul liber-
tăților transilvane, Blaj, cu o suită de
portrete și peisaje familiare copilăriei
și tineretului sale, dar constant fiind de
rostul său pe lume se retrage în aie-
lier, în studiu și meditație, experimen-
tînd valentele culorii în căutarea unui
limbaj propriu timp de peste un decen-
niu, revenind în dialog cu ochiul pu-
blic și personalia din 1974. Apoi alte
expoziții personale și de grup, din
care amintim cele trei din Italia, în
1963, Roma, Abano-Terme și Milano,
urmată în 1986 de o altă expoziție la
Padova, pentru care va primi Diploma
și medalia pentru merite artistice de-
cernate de Asesoratul culturii din
Padova precum și personaele din
București (Galeriile Căminului artei,
Galeriile de artă ale municipiului) cu
fișcare din ele conținîndu-și o perso-
nalitate inconfundabilă prin arha-
ment și o atitudine gravă, ușor întor-
vertită, în linia solarității și a forței
prezente în toate pinzele sale.

Bucuria picturului este lumina zilei,
energia pămîntului completînd energia

Pictură și poezie

Horea Cucerzan face parte din acei
foarte rari artiști care exprimă în
arta lor obrazul civilizației — ca odin-
dă a spiritualității umane. Este un
pictor care a intuit și învîntat din ma-
rea tradiție românească a iconografeii
bizantine semnele purității, peste care
raporturile de lumină de factură re-
nascîntă, asimilate de un mare ta-
lent, completează și-i statonicesc per-
sonalitatea. Și asemenea renașcîntușii-
lor, pentru care are un deosebit cult,
Horea Cucerzan se instituie într-o
reală sinteză dintre arte : pictură-
poezie-muzică (tineretea împătîmită
de chilară se frîngînd nostalgic în
ritmul cîmpurilor de alb-ocru și în
muzicalitatea liniilor). Cum singur se
dezvăluie în catalogul expoziției de la
Simeza din Capitală, aducînd în „In-
setata lume / un cîmp de fluturi
transparent și vii”. Poezia sa se na-
ște din datele picturii, poetul are „sen-
timentul canarului galben / Ce ciugu-
leste cite un grăunte de foc / Pentru a
se îndalță” ori renaste ritualic „În
asprele bătrînilor ninsori / Alunză-mă
frunză de șarpe / Cu apă de cruce /
Să rățosească lumină / În frielele cailor”
din întîmîțea descîntecului popular
„Trup te-ntrupă / aiut / larmă-n-
sini / griu despăcat / pe-o ogîndă ro-
titoare / dă-n fecioare / holda moale”.

Cînd pictorul bate monede de aur în
chip și-n vesminte el construiește o
lume de lumină, un ideal spațiu în
care ideea cîntă prin raportul ales

bufletească, umană, filtrate prin eul
său creator disponibil pentru discrete
armonii, tipice unui temperament me-
ditativ, unui spirit care-și cenzurează
sensibilitatea fără a afecta senzația de
prospetime și în același timp de echi-
libru majestuos al unui expresionism
coloristic care, împreună, îl definește
stilul.

Carnaval la Veneția, Carnaval vene-
țian, Expressivități, Actorii, Composi-
ție ori Echilibrul (ideea mitului chris-
tic răstîgnit între mășți) ne aduc
aminte de arta sudică a Italiei. Purta-
tori de mășți, Pietra, Mama și copilul,
de acele compoziții cu portrete în me-
dalion în care se imbină un deosebit
rafinament cu o rară gingășie ori se-
ria celor șapte Geneze, o miscătoare
geografie de dealuri imaginare, inocu-
lind în vîzului privitorului un acut sen-
timent al forței. Artistul Horea Cuce-
rzan se lasă devorat de propria
bucurie a mîncîci creatoare în super-
bele pinze botezate Odihnă (I-VI),
cîntînd să desfiereze rostul artei ca
„formă civilizatoare” în Manele, Auto-
portret, Totem, Reverie ori Primăvara,
tablouri demne de orice galerie.

Drumul picturului munca de labora-
tor, destinul fiecărei pinze este bine
sugerat de cele citiva guase ori desă-
virsite desene în tus ori cărbune, de-
monstrație de finete în ale mestesu-
gului, sugerînd concomitent, și calea
anulouoasă plină de câncane ale ar-
tei. Dar Horea Cucerzan le-a depășit,
prin această iesire în public, fixînd-
du-și definitiv „un loc privilegiat în
istoria picturii românești contemporane”,
cum preciza, în deschidere, Dan
Grigorescu.

Ion Iuga

ÎNȚILNIRILE «LUCEAFĂRII»

BACĂU

Cenaclul Artelor

Înființat în urmă cu peste două decenii, **Cenaclul Artelor** al Casei de Cultură „Vasile Alecsandri” din Bacău, reunește îndobesci creatorii tineri din urbea lui Bacovia și din zonă: poeți, prozatori, critici literari, esești, dramaturgi, plasticieni, muzicieni, ziariști, etc. De-a lungul anilor, o parte din ei au reușit să se impună atenției publicului și specialiștilor, tipărituri cărți și grupaje substanțiale în revistele literare, editând discuri, vernisind expoziții, primind premii pe plan național și internațional. Alții își așteaptă debutul editorial (cu volume de poezie, proză, eseuri, publicistică), cum ar fi Val Mănescu, secretarul cenaclului, Ioan Enea Moldovan, Victor Munteanu, Gheorghe Chițimiuș, Octavian Opris, Tatiana Mihai, Silvia Munteanu, Lidia Blidariu, Irina Lungu, Tincuta Horonceanu, Ion Popa, Iacob Florea, Ioan Apetroaia, Dan Nicodim, Nicolae Mihail, Dan Antal, Iancu Grama, Petru Scutelnicu, Cornel Galben.

Nu de mult **Cenaclul Artelor** a fost gazda poezilor Nicolae Dan Frunteleată și A.I. Zăinescu, redactor-șef și, respectiv, secretar responsabil de redacție ai revistei „Luceafărul”, și a prozatorului Alex. Rudeanu, colaborator al acesteia. Au avut loc întâlniri cu membrii cenaclurilor băcăuane și cu oameni ai muncii de pe platforma industrială, vizite la instituțiile culturale. La Liceul „Vasile Alecsandri”, oaspeții și o parte din membrii **Cenaclului Artelor** s-au întâlnit cu reprezentanții Cenaclului „Lyceum”, coordonat de profesoara Maria Hăineală. Au citit poezie Claudia Sandu, Bianca Alexandrescu, Beatrice Nichita, Constanta Pascol, Elena Sandu (eleva), Val Mănescu, Victor Munteanu, Cornel Galben, Nicolae Dan Frunteleată și A.I. Zăinescu, reprezentanții revistei, împreună cu Alex. Rudeanu, răspunzând și întrebărilor formulate cu acest prilej. Un prim dialog fructuos, în care au mai intervenit profesorii Grigore Cozdescu și Marin Preda, directorul adjunct al liceului.

O altă sezoană a fost găzduită de Biblioteca sindicală a C.C.H. „Letea”. În prezența fâuritorilor renumiți hirtii, vizitați și la locurile lor de muncă, au citit poezii și proză Ioan Enea Moldovan, Val Mănescu, Petru Cimpoșu, Ovidiu Genaru, cei trei invitați, precum și Nicolae Mihail și Emil Pătrașcu, membri ai Cenaclului „Nichita Stănescu” al marelui combinat băcăuan. Acest periplu băcăuan, care a mai inclus vi-

zite la Casa memorială „George Bacovia” și atelierul pictorilor Vasile Crăiță-Mândră și Mihai Chișu, precum și o discuție cu tovarășul Vasile Iacob, directorul Casei de Cultură „V. Alecsandri”, s-a încheiat printr-o seară memorabilă în care poezia și muzica au creat un cadru propice dezbaterii. Secretarul **Cenaclului Artelor** a făcut, mai întâi, o scurtă prezentare a acestuia, după care au urmat lecturile din creația tinerilor poeți Gheorghe Chițimiuș și Ioan Enea Moldovan. Doina Lungoci a susținut apoi un mic-recital de muzică folk, iar Lidia Blidariu a susținut un recital având la bază versuri din volumul „Sud, pină la capăt”. Poemele citite au fost analizate de Octavian Opris, Gheorghe Neagu, Victor Munteanu, Lucian Soma, Alexandru Ungureanu, A.I. Zăinescu și Nicolae Dan Frunteleată, oaspeții răspunzând în final întrebărilor pe marginea problemelor specifice literaturii contemporane și promovării valorilor tinere.

Nu de mult **Cenaclul Artelor** a fost gazda poezilor Nicolae Dan Frunteleată și A.I. Zăinescu, redactor-șef și, respectiv, secretar responsabil de redacție ai revistei „Luceafărul”, și a prozatorului Alex. Rudeanu, colaborator al acesteia. Au avut loc întâlniri cu membrii cenaclurilor băcăuane și cu oameni ai muncii de pe platforma industrială, vizite la instituțiile culturale. La Liceul „Vasile Alecsandri”, oaspeții și o parte din membrii **Cenaclului Artelor** s-au întâlnit cu reprezentanții Cenaclului „Lyceum”, coordonat de profesoara Maria Hăineală. Au citit poezie Claudia Sandu, Bianca Alexandrescu, Beatrice Nichita, Constanta Pascol, Elena Sandu (eleva), Val Mănescu, Victor Munteanu, Cornel Galben, Nicolae Dan Frunteleată și A.I. Zăinescu, reprezentanții revistei, împreună cu Alex. Rudeanu, răspunzând și întrebărilor formulate cu acest prilej. Un prim dialog fructuos, în care au mai intervenit profesorii Grigore Cozdescu și Marin Preda, directorul adjunct al liceului.

O altă sezoană a fost găzduită de Biblioteca sindicală a C.C.H. „Letea”. În prezența fâuritorilor renumiți hirtii, vizitați și la locurile lor de muncă, au citit poezii și proză Ioan Enea Moldovan, Val Mănescu, Petru Cimpoșu, Ovidiu Genaru, cei trei invitați, precum și Nicolae Mihail și Emil Pătrașcu, membri ai Cenaclului „Nichita Stănescu” al marelui combinat băcăuan. Acest periplu băcăuan, care a mai inclus vi-

Vasile Crăiță Mândră: „Flori”

Desen și culoare

Ceea ce conferă o vitalitate aparte grupării artiștilor băcăuani, dincolo de solidă adevăr la un program — acela alietat de cerințele momentului istoric prezent, dimineața de comuna dintr-o experiență ori de afirmare, este, credem, profesarea de către aceasta a unei veritabile etici a efortului, a depășirii inspiratiei prin muncă, un efort al lucrului împlinit, am spune. Tipică în această direcție nu se pare evoluția unor plasticieni ca Iliș Bocu, un „vir al scoli” lui Căciureanu, cărțile lui rezolvă un an în urmă, cîntec organizării în Capitala a unei retrospectivă: Constantin Cioșu, astăzi un maestru larg recunoscut al caricaturii, cel care a antrenat, la Bacău, o intensă preocupare în acest domeniu, Mihai Chișu, care, slujindu-se de excelente mijloace expresive, medită între o „imagine onirică” și atracția realului; Vasile Crăiță-Mândră, împărțit între monumentalitatea peisaj și desenul umoristic; Stefan Pristavu, Gheorghe Velea și Aurel Stanciu, interfeți sensibili ai naturii, trei dintre plin ai-istii exersați în taberele de la Tescani, Berzunți sau Geamănaș; Sandel Iancu, ce exploatează formula supra-realistă, în varianta sa solară, feerică, transparentă vibrații sufletești puțin comune; onesteanul Gheorghe Mocanu, cunoscut atât ca pictor, cât și prin dăruirea cu care conduce de mai mult ani un cerc de desen devenit favoritul multor concursuri naționale și internaționale.

Din urmă, cu pași decisi, vine, scrutând înălțimile profesionalității, un compact esalon de talente mai tinere — sculptorul George Zărnescu, graficianul Ovidiu Marciuc și Illeana Ploscaru, pictorița Diana Brădescu, artista decoratoare Maria Suzana Fejer ș.a., remarcăți în expozițiile județene și republicane mai recente.

Tabloul manifestărilor susținute, de-a lungul anilor, de nucleul artistic de la Bacău (lungu și de expoziții colective, de grup și personale, tematice, omagiale etc., multe adevărate evenimente ale actualității culturale, o prezență rodnică în taberele de creație județene și republicane, acțiuni educative organizate „în sistem” cu alți factori culturali

in săli de expoziții, întreprinderi, instituții ș.a.) probează faptul că, asociind actual creatorului spiritul asumării morale, acesta și-a dobândit conștiința rolului ce are de jucat de cultură. Tendință de altfel, mai generală, semnalată în evoluția artei plastice în acest mod de a primi telul și a-l realiza, nu atât prin prisma problemei de tehnică, ci prin lumina gradului de conștiință și a înțelegerii opere de artă, este pe cale să ajungă statistic și aici, cum s-a văzut în cadrul expoziției „Omnia” organizată de „Luceafărul”.

Amplasat în zona mijlocie de promovare a talentelor care din Festivalul Național „Cin-tarea României” artiștii profesioniști băcăuani și-au făcut un titlu de onoare din îndrumarea creșterii de amatori. Le datorează ieșirea din anonimul multor nume intrate deja în conștiința iubitorilor de artă — Ioa Maria, Salomea Andronice, Gheorghe Fîrbiș, Bud Weisberg ș.a., amplasat în expoziții naționale și internaționale de artă nouă.

Stefan Pristavu: „Case vechi”

Sub cerul ca o cîmpie

Urmare din pag. 1

lui, sau cum își aleg hainele, dimineața, muntenii de la poalele muntelui, ghidindu-se după semnele vremii la înălțimi, tot astfel se confundă locuitorii Bacăului cu spirii nefetali ai cîmpiei — în bună măsură metaforic sau înfrat, ca un perpetuu poem. Ajunge o simplă privire asupra orașului modern, să-ți dai seama cum se cîntecste și se păstrează aici personalitatea cîmpiei: totul e deschis înspre tîmpuri zărite, liniile de forță ale orașului par să-l ancorat în mijlocul unui ocean vegetal necuprins. Îți vine să crezi că seculul însuși i s-au făcut cele cinci porți de intrare și nu te-ai mira, într-o dimineață, s-o vezi pe Cîmpia-Doamnă, cu picioarele ude de rouă, strămbînd orasul dintr-o parte în alta, asemenea păsărilor. La Bacău, poți vedea locul de unde pornesc păsările în zbor, le poți urmări drumul pe cer și chiar locul unde revin pe pămînt. Dacă a fi poet, și așa trăi la Bacău, le-ai spune prietenilor mei că-n nopțile de vară, cînd tot orasul doarme, mi se întimplă să văd fire de griu alergîndu-se și jucîndu-se pe trotuare, ca niște spiriduiși scapați o clipă de sub ochii Cîmpiei-Doamne...

Stefan Pristavu: „Pădure”

i-au învățat foarte bine limba, și n-ar găsi în spusele mele nimic prăpăstios...

Ca să aveți prieteni și m-aș putea înțelege cu ei — asta e sigur, cum ne-am convins și acum, recent. Dacă stau să mă gândesc bine, niciarii n-am întâlnit un spirit de echipă atât de contagios — în cel mai bun sens —, și atât de eficient, ca în **Cenaclul Artelor** din Bacău, animat de un nucleu creator format în jurul și datorită Casei de cultură a sindicatelor, condusă de entuziasmul și energicul profesor Vasile Iacob. Aici am văzut dovedit, în fapte, ceva a aproape imposibil de demonstrat: buna înțelegere și rodnică împletire a tuturor Artelor, sub același primitor și ospitalier acoperiș. Iar ca o garanție a dăinuirii acestei colaborări, între Artă, în jurul celeiași mese își dau întâlnire, prin tot ce au mai bun, Știința și Tehnica, Istoria și Filozofia, sub bagheta dirijorală a gramaticei limbii române...

Poate că nu există nimic mai plăcut spiriului decît să-ți auzi limba vorbită frumos și corect, indiferent dacă în „dialectul” muntelui sau cîmpiei. La Liceul de științele naturii Vasile Alecsandri, din Bacău, am salutat această plăcută surpriză, ascultînd pagini din creația cenaclului îndrumat de profesoara Maria Hăineală. În aceeași frumoasă limbă, cu dulci accente moldovene, i-am ascultat pe membrii **Cenaclului Artelor**, în seara de neuitat cînd Poezia a fost pusă pe note, cînd cuvîntul polemic putea să pară de catifea, cînd o simplă privire putea ține loc de cuvînt — și așa mai departe, pînă aproape de ora plecării spre gară, în crucea nopții. Încă mai geruia ușor, iar încă mai păstra liniștea pe străzile orașului adormit, noi ieșiserăm din casa de cultură (adică Val Mănescu, Ovidiu Genaru, Victor Munteanu, Gheorghe Chițimiuș, Ioan Enea Moldovan, Cornel Galben, Stefan Olteanu, Vasile Crăiță Mândră, Doina Lungoci, Victor Savin, Lidia Blidariu, Gheorghe Neagu, Alexandru Ungureanu, Lucian Soma — din partea gazdelor, împreună cu musafirii care eram: Nicolae Dan Frunteleată și A. I. Zăinescu), cînd mi s-a părut, pe trotuar, un pumn de fire de griu jucîndu-se.

VAL MĂNESCU

Scrisoare

Ți-am adus flori și poezii proaspete cereale roșie imi curge din degete
Cum mă topește în sîrui ca un secol lipsit de istorie
afară o canoană de toamnă zadarnică
înaintur stîngi luminarea simțind
că ochii fără simț de ajuns pentru tot
continentul

Adăugire

eu în eclipsă de inimă
tu atit de blonda
incit
după ce pleci
se face noapte

Secvență de film

aș putea să împusc la mașina de scris
cuvîntul iubire
ca pe un șarpe otrăvitor
dar porți în mine o noapte de porțelan
chinezesc
și simt marele cîștigător
nimeni nu se sfiește să-mi întindă flori
jocuri și pine și vin
dacă sînt eroul
desoperiturilor
despărțirii fără durere
eu vorbind despre copilăria mea
eu plîngînd despre poezie
eu șansa mea fluturînd ursitele altora
și la sfîrșit un mesteacăn
supus flăcării

VICTOR MUNTEANU

Cu miinile-n frig

pe strada seurtă eit o noapte de dragoste
a ieșit din memoria mea un copil
și se uită în mine

nu mai am glasul cu care să-i îngrop
amintirea

la tarabă seade preful unui oftat
cineva imi inchide ochii și-ascultă

zadarnic m-apsă elădirile
viața nu-mi mai atinge obrazii
lumina se stînge de lucruri
e toamnă
o lemeie se înțelege cu vîntul

Zgiriatul obrazilor

prin spartura din cer dimineata își curge
în pumnii
nu mai e timp să-ți dai cu lumina rece
pe față
să te speli de nopțile grele ca plumbul
nu mai e timp
pe albastrul tăios o ciocirile
inversînd
nici o sete a ochilor n-o mai poate ajunge
înălțimile
încă și mai sălbaticii prunii ascultîndu-și
singele inimii
ah suflete al meu ciocirile se-afundă în cer
zadarnic te prăbușești în genunchi
s-a-nlocuiești cu un tipăt

IOAN ENEA MOLDOVAN

Surisul gri

o, desertațiune, cum ștergi sarea silabelor
mele
ochii lor gri pe un vapor asfințit
baeaul cu fruntea pe miini intristează
faldurii serii
urmele mele rătăcite pe străzi se retrag în
trecătorii cad în depărtarea surisului tău

Iubirea care

te-am iubit cum ochii ființei durerea
cum săgeata inimă în care se-nfige
și trestia vîntul cu săbia lui fără trup
oh
te-am iubit cum apa piatra pe care
se frînge
cum vîntul din turn florăreasa cu
zorii sub tălpile goale
asa te-am iubit cum podul malurii
Tu, inserarea în rochie albă

GH. CHIȚIMUȘ

Case și străzi

Pe strada apusului soarele-i de vînt
fluturat, casele-n siruri
pase pe giria-nverzită
Ceferistul se piaptăne, musafirul se
bărbiereste: sub tălpi fiind
raiu! — infernu-i pe alte

meleaguri. Cu degetul intins spre
ferestă caut lumea într-un cer
încărcat cu case și străzi

Zilele care trec

Dintre toate zilele care trec
dau la o parte
viața întreagă
și aleg frumuseța
aleg aerul care intră-n camera
plină de fum
mîna răcoroasă
pipăindu-mi trupul fierbinte
ce-aș putea spune cînd vorbele
inchid gura, cînd
amintirile se întorc

LUCIAN SOMA

Bătrînul

Ca o pasăre de lemn
cu o pasăre aprită-n cer
trupa lui trece
prin fereaștră singelui meu
Nici-un cîntec nu-l cheamă
dinspre mine spre lume;
pasăre de lemn
cu aripile adună-mă...!

Țăranii

Țăranii aud cel mai bine
cum se scutură clopotul de lut.
Ei string anotimpul
în ordinea semănatului
și apropie obrazul pămîntului
și plesnesc de căldură
semînteile.
Țăranii zidii
și măresc zidul casei —

CORNEL GALBEN

Rondoul acesta

Iubito, rondoul acesta concis
e un triumf al durerii de tine,
o noapte furată de sini ce-au ucis
o fugă de Brahms și trei violine.
Iubito, rondoul acesta tîrziu
e-o altă iarnă beethoveniană,
o noapte ucisă-n poemul ce-l scriu,
mai fulgerat cu un trup, cu o Ană...

Semn de carte

Mă strîvește marea de hirtie
care urcă-ncet pînă la pod.
semn de carte n-am și, cine știe,
mai putea-voi să dezleg vreun nod?
Mai putea-voi să citeș vreedată
sleavă adormită-n plumbul șters,
să mingii senin un chip de față
și-n cuvînt să-nțorez intuii vers?
Mai putea-voi să adorm în noapte
cînd mă ard cuvintele cu dor,
cînd mă fulgeră un zvon de șoapte
și-n venin mă seald și nu mai mor?
Mă strîvește marea de hirtie
care urcă-ncet pînă la pod.
semn de carte n-am și, cine știe,
mai putea-voi să dezleg vreun nod?

SILVIA MUNTEANU

S-a dus roua

Femeie-curajoasă vioră
cîntă
viața mai frumoasă ca poezia
vîntul alergînd dansînd
peste eventuale vîpere baricade incendii
O, dimineată neasemuită, lumină și rouă,
sufletul meu tremură pentru voi,
sufletul meu care seamănă cu copilul
din colțul străzii,
îngîndurat și slăbuț, numai de soare
mingiat cîteodată,
S-a dus roua,
a rămas seara.

Un poem promis iubirii

Iubituie, nu există decit clipele trăite
împreună,
supraviețuim beznii roșind.
Totdeauna sărutul simbolic din ascensor
un minut foarte lung,
lumina căpruie a ochilor tăi și bucuria
pe care trupul meu o poartă ca pe-un
vesmînt ușor.
Mușcăm odată din piinea fragedă și albă
a zilei.
Apropie-ți urechea, acum pîntecul meu e
o scoică:
ierburii foșnesc, poate trece piglipind
de albastru spaimă un fazan
sau palma uscată a vîntului te netezește,
apoi le răstăria.
Auzi, puzderie de insecte cîntînd îți
închiplui,
bărci care greu navighează împotriva
curențului.
O noapte bogată și înflorire sprintenă-mi
urcă

Gheorghe Velea: „Spre deal”

NICOLAE MIHAIL

Seară fără îndurare

cînd această femeie își mută sufletul
în brațele mele
de unde e cîntecul ce umbli hai-bui prin
artele
de ce întuneric e
vorbă de spaimă
cu o vilvataie pe care o aud din ce în ce mai
aproape?
palma întinsă de glas urău se surpă treceți
în contul meu această seară fără
îndurare
a cui neliniste e gîntul care o va ucide?

Țăran la marginea cîmpiei

cu fir de griu țesut cămașa
riuri riuri
e sărbătoare privirii petrecută cu nunți de
ciocirii
plopi abia pipăind îi luminează palmele
îngîndurate
zvonetul singelui poartă dulci coline și flori
răzvrătite de mar
datornic pămîntului așteaptă buzi de la
soare și pasări
...călăuză a cuvîntului pe șura țării.

ION SIMION

Bacoviană

doină tînguită la marginea vîntului
albasru uitat
peste noi
gîlgiile toamne
loc larg pentru întoarcerea gîndului

Răspuns

Lîngă clipa ascunsă
lacrima cuvîntului se prelinge încet
peste numele tău
iar de acolo renaște
ecoul.

LIDIA BLIDARIU

Convorbire telefonică

„Aveți legătura?”
Alo!
Ce-i cu tristetea ta, cu rîniile în
formă de stea?
Au la fel de mult singe, sau
crîmă au prins?
Lumina te mai strîvește?
Aici?
E așa cum știi
Vesnic pe sîrmă
„Aveți trei minute?”
Cu bine... da... da...

Singurătate în noiembrie

Pătrunde noiembrie
Se răsucesc încet
(pînă la prăsele)
A galben
A plîns
A frig
A cădere

O petiție fără adresant

totul pare simplu, ascultăți:
„Pe lîngă cunoștințele juridice, am
scris literatură la diferite reviste și
edituri”.

Am citit ultima frază dintr-o petiție fără adresant. O discutăm o vreme despre atarea socială a unui subsemnat oarecare. La sfîrșitul textului nu se află nici o semnătură, cum ar fi fost normal. Nu mai era nici loc, hirtia se isprăvisse brusc, așa că autorul își va scrie numele și prenumele sus, în stînga: ca un fel de adresant. Inexpert în a compune astfel de petiții scribînd își începe jalele comunicînd în stînga și locul nașterii și continuă cu alte cîteva date personale dar uită să-și precizeze identitatea. Ștîlul e laconic, scribînd bătrîn, cu penița, cerneala neagră. Rîndurile coboară în pagină, s-ar zice că exprimă o natură depresivă, melancolică astă pentru grafologi. Dar să reluăm:

Deci, mai întîi, om cu studii de drept, să se gîte, să se abă în vedere; e o punere în gardă a autorităților pe care nu le cunoaștem, o măsură minimă de autoapărare în fața unei prezențive și posibile uzurpări de persoană: chiar a petiționarului. Sîntem jurist, avem togar un statut, vă rog să țineți cont dacă va fi nevoie. Asta primează. Partea a doua a frazei poate fi citită în subtextul ei ca un fel de autoimpunere asumată față de care trebuie să arătăm îngăduință. Care om nu are și slăbiciuni, nu-i așa? Aici în timpul liber compunem versuri sau proză care le-am publicat în diferite reviste și edituri. Acest perisabil difetice, acest derizoriu amănunt, aproape un defect, o meteahnă; n-o luați în seamă, pare a spune petiționarul, e ceva secundar, un fel de rătăcire scuzabilă: n-are valoare. Am scris e la trecut, acum n-o mai fac, sînt bătrîn, departe de insolenta tinereții... Nu adie ceva teamă și nesiguranță în partea a doua a frazei? Un aer culpabil îndălușe cuvintele de parcă petiționarul ar dori să imităre prin mărturisirea erorii un pericol in-vizibil dar potențial. Eu sînt autentic ca jurist, acolo căuțăi-mă, reaiu și joc al istoriei și al hazardului. Recunoștinți-mi acest capriciu ca pe o cîmpărie, rog ca sentința dumneavoastră să fie mai blîndă. Nu cunoaștem adresantul, nu știm nici instanța, totul e atit de vag, aproape absurd. De aceea nu ne putem pronunța dacă teama este justificată, dacă nu cumva e o în-venție a petiționarului.

Textul, a cărui ultimă frază o reproducem, se află scris pe o singură filă, suriturile sînt rare, caligrafia vibrează, totuși penița nu se împiedică, e fermă. Avem în față o ciornă, o sumă de informații despre situația unei familii: cine e scribînd, ocupația (fapt mai puțin știut în provincie, nu cumva un alt Ceohu?), frații și surori, copii, soție (profesoară și scriitoare, aici precizarea e fermă, scriitoare, DA! fie ce-o fi, nu ca el care a publicat la diferite... ah, acest difetice de o sălbăteci modestie, care pune pară sub amnul inedit al existenței oricărui mîmine valori, acest difetice care bagătează orice urmă de har, de importanță, de interes... Un text adresat cui? Cu ce prilej? Pentru ce fel de utilitate? La Financiară? La Politică? La casa de pensii? Să fi fost scris pentru auzeta de stradă? Există vreun tribunal căruia i s-a adresat? Nu pare a fi o petiție de reclamă, dimpotrivă... Nu prea ne dăm seama și n-o vom ști niciodată. Sînt propozii de gheață, informative, nu le străbate nici o emoție: parca-i rezumatul unei vieți făcut de un calculator. Cîteș pagina aproape în fiecare zi: un text scris de Bacovia? Cîteș cine? Pentru a îmbilnzi care neliniște? Pentru a traversa care eveniment? La subsolul paginii, în loc de semnătură o precizare (totuși nesigură) cu creionul: 1955. Dar cîci seamănă cu sase. Mai are vreo importanță? Pentru petiționar, desigur. El avea pe atunci 74 sau 75 ani. Se află înaintea sfîrșitului.

Adresant nu există. E un text în sine, un autotext bun la toate, să-l oferim cui ni-l cere, lumea are nevoie de acte, de precizări, arhivele păstrează, asta-i menirea arhivelor.

Sus, pe mijlocul paginii, între paranteze, în loc de adresant scrie simplu: (Autobiografic).

Și mai sus, în stînga, un nume oarecare: Gh. Vasiliu — Bacovia.

Un pseudonim adăugat numelui. Așa trebuie căutat în acele diferite reviste și edituri. Căutat cu un gînt rătăcit prin istorie.

La Teatrul Bacovia...

de patru decenii Teatrul din Bacău este prezent în viața artistică a țării cu o contribuție proprie, adesea remarcabilă și nu o dată inclusă în seria evenimentelor teatrale de prestigiu.

Aici s-a reprezentat integral opera lui Caragiale în montări succesive redată publicului în viziuni scenice reprezentative prin noile opțiuni spirituale ale publicului. În 1987, montarea „Scrisorii pierdute” în regia artistului popular Radu Beligan a unit, într-o armonioasă relație, tradiția și modernitatea interpretării acestei capodopere atestînd valorile colective de actori. Realizare scenică rezonantă, spectacolul punctează jericul maturității creatoare a teatrului în palmaresul căruia se află, în afara de spectacolele Caragiale, încă o seamă de evenimente omologice de istoria contemporană a spectacolului. Un „Apus de soare” cu inegalabilul actor care a fost Ion Niculescu-Brumă trăiește și astăzi în memoria celor mai vîrstnici prin vigoarea combustiei interioare a personajului. „Moartea unui comisar-țoanor” de Arthur Miller, cu același interpret, a rămas, de asemenea, un moment de referință. Toți scriitorii de teatru care au contribuit la făurirea marelui edificiu al dramaturgiei noastre contemporane au fost prezenți pe așele de spectacol ale teatrului. „Mielul țărănesc” într-o premieră absolută simultană cu cea din Capitală (1953), o fastuoasă și sinceră admirație de autor montată cu „Înșir-te mărgărită” (1957), piese inedite de Mihai Davidoglu, Lucia Demetrius, Al. Voitin, Radu Coșacu, „serialele” Tudor Musatescu și Mircea Ștefănescu începute sub egida autorilor și continuuate cu consecvență pînă astăzi, inspiratele incursiuni în dramaturgia istorică a lui Vasile Alecsandri, Al. Davila, Ion Luca s-au constituit într-un nucleu ce a întemeiat o admirabilă tradiție în „lansarea”, pe cit a fost posibil cu succes, a unor piese și autori. Dumitru Radu Popescu, Marin Sorescu, Paul Evreanu, adăugîndu-se, în ultimii 15 ani, prestigiosul grup al dramaturgilor băcăuani alcătuit din George Genoiu, regretatul Mihail Sabin, Ovidiu Genaru, Viorel Savin, Mureș Covătaru.

Deschis orizonturilor dramaturgiei contemporane, Teatrul Bacovia a reprezentat pentru prima dată în limba română piese de Alexandru Fredro, Eduardo de Filippo, Friedrich Dürrenmatt, Dario Fo, Jos Vandeloo, Valerich Azernikov și numeroși alții.

Au slujit scena acestora actori de seamă prezenți aici mai multă vreme sau numai ca invitați. Nu e puțin lucru să slujească tot la Bacău cu „ucenicii” George Constantin, Silviu Stănculescu, George Motoi, Ion Buleandru, Mircea Belu, Kitty Stroescu, Ovidiu Schumacher, Sorin Postelnicu, Diana Lupescu, Bogdan Musatescu, Nae Cosmescu, Ștefan Hagimă, Constantin Popa, Cîtuș Rădulescu și nu numai.

Despre toate cele de mai sus și despre încă multe altele pe care nu le-am putut cuprinde cuvintele, își amintesc, omagîndu-le, oamenii de teatru ce își dau întâlnire, periodic, la „Gala națională a recitalurilor dramatice” și mille de spectatori ce îi umplu săle, la Bacău și în alte sate de localități; își vor aminti, de ele, poate și cei de mîine. Acesta este sensul și speranța fotei creatoare din teatrul care și-a pus pe frontispiciul său numele unui mare poet.

C. Isac

POSTA REDACTIEI

DANIEL OBEDEANU, București: Un volum de versuri substanțial, structurat pe cicluri. Tema primelor texte este însăși facerea poemului, văzută ca act existențial semnificativ și totodată loc al descoperirii de sine; următoarele poeme circumscriu lirismul într-un cadru elementar, naturalist, care se încarcă apoi cu mitologie, ca în „Noaptea centaurului”. „Chinătoare zilele / cu galopul acesta nestăvilit în mine. / Sudoarea trupului meu / miroșind a om și a cal împreună / sperie vietățile nopții”, obiectele și lucrurile se animă, cu glasuri „asurzitoare / ca jupăla noaptea”: printre peisajele urbane cresc grandios amintiri preistorice și proiecte simbolice, fiindă obscură și pre-simțite misterul. Autorul pare deocamdată mai preocupat de coerența ideatică decât de forța expresiei și pregnanța vizuală, de unde lungimi, sovăieli și o anumită lipsă de tensiune, care nu înăbușă totuși sentimentul că ne aflăm în fața unui talent real și de perspectivă. Revenim deocamdată: Amintiri despre oameni, Primăvara femeilor urite, Amurg neîntrerupt, Cântarea cîntărilor, în așteptarea unui debut independent.

NANA, București: O.K., ne-ați convins! „La mulți ani” cu ocazia celor 17 ani, felicitări părinților și lui A. Rogoz (pentru felul în care v-au îndrumat). Cred că sînteti chiar poeză, dar vreți oare să debutati cu acest pseudonim? Trimiteti-ne urgent o fotografie, fișa personală, numele real (ori acela cu care vreți să semnați), eventual și alte „căpoderizi”.

NICOLAE ZĂRNEȘCU, Slatina: Bine ați făcut renunțarea la „I”-uri. Așteptăm fotografia, fișa personală și opțiuni de titluri pentru un grupaj.

MARTIN BERNARD, Piatra Neamț (42 ani): Printre funcțiile autoexpirării se numără, într-adevăr, și cele menționate de dv.: „sînt o descărcare a sufletului, o împacare cu mine însumi, o mulțumire. Parcă mă împac cu cineva cu care sînt certat”. Dar între notația „terapeutică” și textul poetic există o distanță pe care versurile dv. nu o acoperă (ex. „Mă cătă mama iar pe drum / în mină cu o clește, / mă bag în beci și mă ascund, / aici nu mă găsește / Sătul de plîns priveam la geam / Cum pleacă și mă lasă, / cu Azorel mă mișcăm / și mă jucăm în casă” etc.). Încercați să scrieți versuri pentru copii, unde efectele căutate sînt mai apropiate de cele pe care le scotați.

VASILE CORODEANU, Tecuci: „Descu-rajator este faptul că sute de scriitori ale celor (ne) sau mai puțin chemați blochează răspunsurile celor care intrădevăr au nevoie de o îndrumare. Cei mai mulți dintre aceștia sînt slabi și ceea ce-i mai dureros că nu-și dau seama de acest lucru”. Din păcate, însuși textul scrisorii dv. dovedește că aveți dreptate; numai în fragmentul citat există două greșeli, una de construcție, alta de ortografie, pentru a nu mai vorbi de confuzia de fond (cine sînt cei „slabi”? — cei care „blochează”, ori cei care au nevoie de „îndrumare”?). Confuzia continuă atunci cînd, pe de-o parte, apreciați „răspunsurile” noastre, propuneri lărgite soluțiilor „Postei” și mulțumiți „din inimă celui care a avut ideea redeschiderii acestei rubrici”, iar pe de altă parte ne propuneti să concentrăm „la maxim anumite răspunsuri — că cine are urechi de auzit pripece”. Oare așa să fie? Semnalăm în textele dv. fluiditatea spunerii (ceea ce nu este o calitate poetică în sine), precum și câteva formulări „... nestatornică ploaie de vară / ușor batjocorită de lujeri”, „am văzut ierburi / pătate de moarte / ... foșnet lăcrimă” — „civintele tale / devinuo ploioase, / neaură — uit plopii”, pierdute însă într-o masă narativă neutră. Mai trimiteți.

MIHAI AȘOLTANEI, Birlad: Patru texte scurte, metaforic și expresiv direct, oscilînd în căutarea formulei celei mai prezante. Ex.: „Cu nesomnul meu / i-am ars la capăt pinzele. / Gloria negustorilor / se scurge pe riu, / infringerile mele trec pe mijlocul tău / vopsit cu oftatul trecătorilor, / mortarul mut al dra-

Cîntarea cîntărilor

Cînda,
mai tîrziu,
vom simți nevoia
de a închina
un imn finimilor
și banilor răzuite prin parcuri;
un imn
acestei străzi umbrite de tel
și ceasului amiezii, fierbinte
golind asfaltul de oameni;
un imn închinat ascensorului
oprit între etaje,
un imn oboselii
guterneic alcool pentru toate simțurile;
un imn
închinat trădării lubetel
și elpei cînd cauli cheia
ce-ți va deschide ușa casei

Amurg neîntrerupt

Lumina soarelui.
Rosie. Rănește frunzele.
Mă mișcă prin ea
ca printr-o apă strălucă.

gostei” (Pedal Pescăriei). Așteptăm o selecție mai concisă.

MARCEL TRISTAN, Cluj-Napoca (student): Deocamdată ați: „sînt prizonierul / scrisului fără cuvinte...” (xxx).

NICOLAE VLĂDEȘTEA, Vitea: Texte scurte (Ex.: „Ce n-ai da / să am și eu o Azabă”). Cîntînd despre viața lui Bacovia, și atele de același gen, în care se remarcă lipsa de acces la poezie și preferința pentru cafonii (Ex.: „Doar muzica, / muzica celestă...” „Enigma dell'ora”). Nu.

GHITACU GABRIELA, Horezu: Într-o altă publicație, tristele dv. versuri ar fi fost poate reproduse în rubrica „Emor involuntar” (Ex.

Gîndul mă duce
la acei dinozauri,
uriasă ființe nătinge,
care năpădiseră cînda
toată planeta.
În lumina aceea
s-au întins ca să moară
unul cite unul.

Primăvara femeilor urite

Mă doare primăvara femeilor urite!
Urăse lumina ei caldă, nemiloasă,
ce se descoperă trupul
ca pe o rană.
Și nu mai pot ascunde nimic!
Și nu am nimic de arătat!
Atunci simt eu disperare
că totul e zadarnic
și as dori să ningă,
din cer să vrea să cadă
îndurătoare zăpezi fără sfîrșit,
acepotei de troiene
pînă aproape de suflet
să ne căutăm doar ochii,
strălucitoare stele polare.

Daniel Obedeanu

„Ah, și ce dureros e ca cel iubit / Să le lase singur, părăsit. / Atunci cînd cel mai puțin ai fi gîndit / Și, cînd ești și așa mihihi!”. Nu. Moldova Doina (Turda), E. Nica (Constanța), Visternicu Liviu (Suceava), Valeriu Lită-Cosmin (Irgioveni), Eugen Moineanu (Bacău), M. B. Moldoveanu (Brasov), Rifu Dan (Brlăia), Lucian Bărbulescu (Cluj-Napoca), Ciucurovșchi Florin (Tulcea), Georgescu Daniel Marian (București), Stancu M. Constantin (Ol), deocamdată nu; Petru Abrudeanu (Arad), Munteanu Maria (Cluj-Napoca), Sovell F. (București), Nicolae Badea (București); NU; Stoica Florian (improvisabil); Iosif Beraru (Cluj-Napoca); nimic nu.

Lector

REMEMORĂRI

„Valul care a plîns pe glezna ta”

1. Nu știu cui aparține versul... Imi amintesc o seară de iulie cînd la gleznelor subiri ale unei fete pornită benevol pe malul mării, mai departe sau mai aproape de atingerea rece a apei sărate, un stol de pescăruși, năuciiți de lună, făcuseră un cerc al inconjurării-o.

2. Ciocurile lor inchipuind un colan de mărgean erau gata s-o ridice în slava cerului. De-a lungul plajei, un tractor mătura totul din calea sa, avînd agățată în coada mașinării o grăpă rudimentară care îmi rănea pupilele.

3. Ce gleznă frumoasă avea mama! Eram atît de fascinat de sublimă elastică a aceluiași fel de lujer înci, într-o noapte de mai, m-am apropiat cu nesfîrșită și inutilă precauție de patul în care dormea și i-am legat o brățară împletită din tulpini transparente de pădăie. A fost prima și ultima bijuterie pe care, în cursul vieții mele, i-am oferit-o.

4. Avea o gleznă atît de transparentă înci prin rotundul ochului ei puteai vedea luna răsărind pe malurile miraculoase ale Bosforului. (Citit din Fănuș Neagu, înainte cu o zi de a pleca la Brăila).

5. Cred că am mai povestit o dată despre acea misterioasă femeie întilnită în Mongolia, grătie călătoriei favorizate de conducerea obștei noastre. Am văzut-o prima oară în spațiul restrîns al unei tribune oficiale cînd, cu speranța europeanului izolat sub dimensiunea altui cer, mi s-a părut o clipă că o recunosc și că am mai întilnit-o undeva.

6. Era frumoasă ca o brîndușă păstrată în încremenirea a două ferestre reci de cristal. Profilul ei, desenat în linii simple, mă întorcea în timpuri adolescente, intrîndu-mă în.

7. Am revăzut-o după zece zile pe Platourile Inali. Fîind în grupuri diferite i-am privit multă vreme mersul elastic și gleznelor în jurul cărora cineva încolășea un lanț catifelat și pufoș împletit din „Floarea reginei”.

8. Și gleznelor ei erau atît de subiri, înci, fie din pricina lepedelor lăstate încă de pe vremea marelui Gingis Han, fie din pricina privirii mele, hipnotizante, a început să schiopăteze.

9. O mai vizizez uneori. Dar niciodată nu m-a rugat în vis să-i dezleg povara mătoasă a cătușelor sale regale.

Acum, gleznelor mamei s-au atrofiat. Utîndu-mă cum le sustine cu bastonul de corn, mă gîndesc dacă nu cumva eu sînt de vină că i-am deformat suplețea osului în vremea în care mă creștea în pintec.

10. Glezna ei odinioară fină ca o fibră de crin s-a rotunjit în remanerea nemiloasă a virsiei. Și totuși, mă gîndesc că poate nu eu...

11. Privesc prin gleznă ta ca printr-un soiz de pește.

12. „Dacă mă gîndesc bine, glezna e un fel de călci al lui Achile”, (citit din memorie după un aforism rostit de Teodor Mazilu, odinioară, la o fostă casă de creație).

13. „Și de la gleznă ea pornea / Și mușchii erau sferici / Rotiți în linii ce abia / Îi aminteau biserică” (Adi Cusin, din poezia improvizată pe loc și intitulată „Lăsați-mă să cînt glezne”).

14. Cele mai frumoase glezne din lume, după opinia lui Traian Lăncuș, poet bălăștesc și prieten de serviciu, le are Floarea Lilei din Făget. Mă, avea niște glezne că dacă se ducea să se scaldă, cădea pe nuferi și ai năci nu mișcava, atîta era de frumoasă și de mare. Într-o noapte de fată n-am folosit dialectul bălăștesc.

15. „Prin gleznă ta doar ochul meu transpare / Ești tu, sau numai marea care moare?”

16. Definiția gleznelor din Dicționarul explicativ al limbii române: „parte a membrului inferior care cuprinde porțiunea articulației tibiei cu tarsul. Proeminență osoasă formată în această regiune. Partea mai subțire a gambei situată deasupra articulației tibiei cu tarsul. Parte a piciorului; la animale, cuprinsă între fuier și chișit”.

17. „Asa da! Curat parte dintre fuier și chișit! Dar ce naiba o fi „chișit”?”

18. P.S. Aflu cu nespusă plăcere și bucurie că distinsa profesoară Zoe Dumitrescu Busuileaga a fost onorată cu Premiul Herder. O sărutase de mină și un gînd amintindu-mi de acea seară, cînd, în Finlanda nopților albe, a ridicat literatura română la rang european.

CONFABULE

O casă îngustă și albă
ca o literă de lumină
pe un deal
în fața ei — dedesubt — plaja pustie
departe marea — un abur albastru deasupra
în stînga pădurea de nu se știe ce
— poaie o pădure de pești zburători —
în dreapta soarele te orbea
într-o stîncă o pasăre albastră cu ochii roșii
îți chema numele
dar tu nu o azeai
ori nu vroiai s-o auzi
erau cu mine
numai cu mine.

Julian Neacsu

CUMPĂNĂ AȘCHII

I. Un munte începe să scadă cînd e umblat.
Cărarele îl apasă, orice pas vrea să-l împingă
în interiorul pămîntului.

II. De cite ori se uită pe hartă, chiromantul
vede o palmă uriasă.

III. Acest poem, de consistența unui ban de aur,
încercat cu dinții textului critic.

IV. Lacul de munte e convins că virful muntelui
e un bărbat bălăștesc.

V. Cînd gîndesc că am pălănit / cu prezentul,
prezentul și viitorul, urada redobînd
(fostul meu), și prezentul și absentul, cînd
dăuă iucuri perfecte.

VI. Antistene spune că stelele pier cînd
razele lor nu mai sînt în stare să deosebească
pe cerul de cel bun.

VII. Sînt cititori care cer destul de ciudat
o carte: ignora ceea ce cade și savurează
tărta. Ei cred că ceea ce rămîne în stă e bun.

VIII. Despre furul zeilor și despre contra-
banda cu zeii, în anticitate, vorbește Giambattista Vico (Știința nouă).

IX. Cînd vede un șarpe, barza se repede asupra
lui și se scutură capul cu ciocul și face
reșchituri și-l duce în cub puiilor, să se joace
cu el. Ea este norocul casei, norocul de deasupra,
norocul zburător și are o duemăne ances-
trată față de norocul de sub țalpa casei, norocul
tîrziu.

George Alboiu

Își întorse privirea de la Blackthorne și-și puse mîna la treabă. Cînd se-nfurie el arăta într-adevăr ca un soim, gîndi. Are același tipat ascuțit, aceeași cruzime fără sens, iar cînd nu e mînos, aceeași semetie, aceeași privire fixă, fără să clipască, același total excentricism, cu o vizență totdeauna zata să izbucnească.

— Sînt de acord. Ai perfectă dreptate. Tu s-au împus lucruri cumpănite și ai perfectă dreptate să fii furios, spuse ea totolîndu-l. Da, și desigur, senzorul Toranaga trebuia să te fi întregat, iar dacă nu înțelege obiceiurile voastre, dar m-a trecut niciodată prin mîntă-e să te împotrivesti. El a încercat să te onoreze, așa cum ar face-o cu un samurai pe care-l are foarte la inimă. Te-a făcut *haiamoto*, ceea ce e aproape ca o rădă, Anjin-san. Sînt doar cîmăme de *haiamoto* în tot Kwanto. Cit despre deoamna Fujiko, el a încercat doar să te ajute. Doamna Usagi Fujiko ar fi considerată... la noi, Anjin-san, aceasta ar fi considerată o mare cinste.

— Ce e?

— Pentru că neamul ei e străvechi și ea e foarte bine educată. Tatăl și bunicul ei sînt *senjō*. Bineînțeles că ea este samurai și, bineînțeles, adăugă cu delicatețe Mariko, dumnea-nă i-ai face o mare cinste, dacă ai accepta-o. Iată, într-adevăr, are nevoie de un cămin și de o viață nouă.

— De ce?

— E văduvă de foarte puțnă vreme. Biata fată, nu are decît nouăsprezece ani și si-a pierdut sotul și fiul, iar cugetul o mustră amarnic. Fîind concubina oficială a dumitale, i-ai oferi o nouă viață.

— Ce s-a întimplat cu sotul și cu fiul ei?

— Mariko sovăi, mîhniță de frînchețea nepoticească a lui Blackthorne. Dar acum ea stia destule despre el ca să înțeleagă că acesta era obiceiul lui și nu înseamna lipsă de maniere, nu că au fost condamnați la moarte, Anjin-san. Cîntă vreme te afli aici, vei avea nevoie de cineva care să se îngrijească de casa dumitale. Doamna Fujiko va fi...

— De ce-au fost condamnați la moarte?

— Sotul ei a fost aproape gata-gata să pricinuiască moartea seniorului Toranaga. Te rog, con...

— Toranaga a poruncit moartea lor?

— Da. Dar el a fost corect. Întreab-o, ea o să-ți confirme, Anjin-san.

— Cîți ani avea copilul?

— Cîteva luni, Anjin-san.

— Toranaga a condamnat un prunc la moarte pentru ceva ce-a făcut tatăl?

— Da. Asa e obiceiul la noi. Te rog, ai răbdare cu noi. În anumite privințe, noi nu sîntem liberi. Obiceiurile noastre sînt diferite de ale voastre. Vezi, prin lege, noi aparținem seniorului nostru. Prin lege, un tată dispune de viața copiilor săi, a soției, a concubinilor și slugilor. Prin lege, viața lui aparține seniorului său. Acesta este obiceiul nostru.

— Deci un tată poate omori pe oricine din casa lui?

— Da.

— Atunci voi sîntei un popor de criminali.

— Nu.

În românește
de Doina Cerăceanu

„Gazeta de Transilvania”

Urmare din pag. 1

de grupuri sociale. George Barițiu a răspuns acestui stadiu nou al dezvoltării istorice, activitatea lui de publicist este o continuare, cu mijloace noi și în neprețurii nouă ale lucrărilor mai vechi ale învățătorilor din Școala ardeleană și a cronicarilor din Moldova și Muntenia. În gazeta lui el face istorie, lingvistică, răspîndeste literatură cultă și populară, dă sfaturi pe teme economice și de sănătate, dină și faptul divers și gîndește roșu într-o luminare celor mulți. El și colaboratorii lui au scris pentru toată lumea românească, cei care semnuau în gazeta ca și „prenumerații” se aflau răspîndiți în toată lumea românească. Gazeta de Transilvania și Foaie pentru minte, inimă și literatură, s-au născut dintr-o singură idee: un program deschis care îl premerdea pe al Daciei literare, răspunzînd tuturor desideratelor pe care secolul al XIX-lea — secolul întemeierii națiunilor — le puneau în fața poporului. Ne face plăcere să citim un fragment mai bogat din *Cumpăna asupra literaturii și literațiilor* el., de Vasile Gr. Pop (1878) care subliniază foarte potrivit rolul lui Barițiu și al publicistilor sale: „Atunci Barițiu înființa *Gazeta Transilvaniei* (...) și Foaie pentru minte etc. (...) Putem zice că nu este (oare românească care să aibă mai multe pentru națunea noastră decît bătrîna *Gazeta*; aceasta se făcu îndată focul convenienței, care mai mult românii și mulți din cei care nu renunțau poezi ai noștri de acum, în „*Gazeta*” publicară primele lor încercări. Atunci și românii din Moldova și Muntenia se interesau mai zelos și de întreprinderile de renaștere ale fratrilor de sub Austrie: literatură română, lucrări de cultură, știință, iar după publicul cititor o părtine materialmente. El zice un român: G. Barițiu, sub-diacon român din Transilvania; acest bărbat incomparabil și în vîrstă și în tîna și curăția caracterului său român, necunoscut și neschimbat în toate circumstanțele, s-a consacrat din tineretele sale neîntrerupt și cu adevăratul sens al civilității, cu trup, cu spirit și cu tot, pentru luminarea și întărirea conștiinței naționale politice ale românilor, mai ales în provinciile austriece, și pentru susținerea acelor drepturi. El prin programul său național, „*Gazeta Transilvaniei*” și „*Foie pentru minte*” etc. făcu, de la 1838 pînă la 1844, cele mai mari servicii întregii națiuni române; el renăscu și renvie naționalitatea în românii din Austria; prin înțelepciunea și prudenta sa sfărma și nimici cu totul înfrîngînd cele puternice ale unurilor, sasilor și ale altor străini, ba chiar și ale unor români rădăciți, care se lătau în toate puterile, ca să sfîșie pre românii în partide, să-i dușmănească unul cu altul, să-i săbească și așa să le uzurpeze cu nedreptul drepturile cele nemurșăvabile. El reuși a destiepa în români simțul comun, simțul spre lucrare împreună, a aduna și a concentra toate puterile, dorințele și năzuințele singulare și izolate ale românilor din Austria numai într-un singur punct, unindu-i pe toți într-un cuvînt, într-un suflet și într-o inimă”. Cu alte cuvinte, Nicolae Iorga va sublinia mai tîrziu aceeași merit, netăgăduit, ale cititorului.

În coloanele foilor lui George Barițiu, au colaborat M. Kogălniceanu, Helade Rădulescu, Timotei Cipariu, D. Bolintineanu, Gr. Alexandrescu, Andrei Mureșanu, Costache Negruzzi, Vasile Alecsandri, August Treboniu Laurean, Simion Bărnuțiu, Ștefan Bănuțiu, Al. Papuș Harian și numeroși alții. Desalt, publicarea de către un colectiv clujan a corespondenței primite de G. Barițiu (deocamdată 6 masive volume) ne dezvăluie în citorul *Gazetei de Transilvania* un spirit de largă comprehensiune, care citea mai nimerite mijloace de a aduce la conștiința publică problemele cele mai stringente cu care era confruntată națunea. Dau o singură citație din *Gazeta de Transilvania* (nr. 13, 27/15 februarie 1836) pentru a se vedea totul, culoarea stilistică și laconia adoptată în circumstanțele de atunci, privitoare la detronarea lui Guze și la speranțele oarecum îndoielnice pentru ardeleanul imperiu. Deci, nu prin comunicat: „Principalele Unite Române, București, 23 februarie. Domnule redactor! Mă grăbesc a face cunoscut că azi s-a destronat domnitorul; dar ce este mai mult, că a fost fără vărsare de sînge. Între 1 și 2 oare dimineața, l-a luat un colonel cu oștirea din asterunt, li silit a subscrie demisia de la tron și după aceea fu arestat. Doamna a plecat cu onoare; orasul liniștit s.c.l.” Sînt date proclamările, actul de abdicare etc. Stirea venită din Principate se continuă astfel, nu lipsită de ermetism: „Cuza, orcum, a fost un om mare intru proclamarea de legi mari române pentru înălțarea națiunei române. Daună că n-a avut destulă energie a le executa și a stîrpi abuzurile, care n-au fond în România. Instituțiile noastre se acordă acestor publicații un interes mai mare pe măsura regreturilor cu care s-au împus în epocă. Pomenirea celor o sută cincizeci de ani de la fundarea *Gazetei de Transilvaniei* e nimerit să se instituie într-un prilej de cercetare pioasă și teodotădă științifică a însemnărilor acestui organ național de presă și a activității aceluia care i-a dat ființă prin jertfa de sine.

Însemnele creației patriotice

● Creația literară și muzicală militantă, patriotică, oglîndind eroismul poporului român și al ostirii sale în lupta pentru libertate și independență sau reflectînd realitățile socialiste ale României contemporane, are un rol deosebit în dezvoltarea conștiinței socialiste a tinerii generații, în cultivarea sentimentului de respect pentru tradițiile înaintașilor și mîndriei pentru prezentul socialist și viitorul comunist ale patriei, se constituie într-un instrument prețios al formării calității morale și de luptă.

În spiritul tezelor, ideilor și orientărilor din documentele Congresului al XIII-lea și Conferinței Naționale ale partidului, din celelalte documente de partid, conștient de conducere al Ministerului Apărării Naționale, în colaborare cu Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor și Uniunea Scriitorilor a organizat, luni 14 martie a.c., la Casa Centrală a Armatei, o întîlnire cu personalități ale vieții culturale-artistice, poezii și compozitori, în vederea participării, sub egida Festivalului național al muncii și creației „Cîntarea României”, la cea de-a IX-a ediție a Festivalului cîntecului ostășesc „Te apără și te cîntă, patria mea”, manifestare de prestigiu și valoare cultural-artistică a armatei.

Necesitatea realizării unor lucrări lăa măsură să reflecte, prin forța mesajului lor patriotic, educativ, împlinirea Epocii Nicolae Ceaușescu, trecutul glorios de luptă al poporului, partidului, al armatei, prezentul tumultuos, revoluționar, viitorul comunist al patriei noastre, dragostea, prețuirea și recunoștința întregului popor și a ostirii sale față de conducătorul partidului și statului, strategul și eroul de viață nouă, făuritorul doctrinei militare naționale, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au constituit principalele probleme abordate în cuvîntul adresat partidelor la întîlnirea de generalul colonel Vasile Milea, ministrul apărării naționale.

Arătînd că viața ostășilor, activitatea lor de zi cu zi consacrată instruirii temeinice, întăririi capacității de apărare a patriei, înfloririi socialiste multilaterale a țării oferă surse neepuizabile de inspirație, ministrul apărării naționale a exprimat dorința militarilor cu, în creația poetică și muzicală de actualitate, omagiu să fie în mai mare măsură prezentă, creatorii să reflecte mai cuprinzător viața ostășilor, angajarea lor pleneră în îndeplinirea sarcinilor de instrucție și pe santierul economiei naționale, participarea lor plină de dezvoltare la îndeplinirea tuturor misiunilor încredințate de partid și popor, de comandantul nostru suprem.

Evidențînd nivelul artistic, educativ, din ce în ce mai ridicat al acestei prestigioase manifestări culturale, cei care au luat parte la dezbateri au făcut interesante și utile propuneri privind lărgirea ariei tematice și a gamei genurilor artistice, angajîndu-se să realizeze lucrări care constituie un firbinic omagiu pe care ostirea țării îl aduce partidului, secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, exprimînd mîndria și prețuirea militarilor armatei noastre față de mărețele realizări ale Epocii Nicolae Ceaușescu, sentimentele de profundă dragoste și devotament față de patrie, partid și popor, față de comandantul nostru suprem, hotărîrea lor fermă de a fi gata oriînd, în posturile datorii ostășesti, să apere cu demnitate și țărîe, împreună cu întregul popor, cuceririle revoluționare, independența și suveranitatea Republicii Socialiste Române.

Lupta pentru adevăr

Urmare din pag. 1

Nestor este însă autentic.

Nestor se bazează de cronica rusească. (Urmează două rînduri de ghilimele.)

Pe ce se bazează anonimul regelui Bela ? (Urmează două rînduri albe numerotate cu 1 și 2)

Este numai una și aceeași, în care poate să mintă anonimul: acolo, acolo, acolo, și în problema românilor, cu care ei au trebuit să lupte.

Dacă însă români erau prezenți înaintea anonimului, pînă la „întrecă ungarilor în Europa, ceea ce înseamnă pînă în secolul al XII-lea și din secolul al XII-lea înainte, atunci nu mai este nevoie de nici o dovadă pentru existența românilor în Dacia traiană.

Teje republicii (fărăsteti în fîmurile Carpaților s-au contopit în două principate, care au avut și au o istorie proprie și independentă pînă în zilele noastre. O istorie tulbură și... care este invențiată chiar pînă în zilele noastre prin negarea adevărului și a situației politice a posesiunilor sale și prin istoriografie.

Textul este scris în mare grabă. Punctele de suspensie îl aparțin lui Eminescu. Sînt lăstate și spate soale, marcate prin ghilimele și cifre, care urmuu a fi completate. Turnura frazelor germane este adesea greoaie. Apar și cuvinte sterse și multe prescurtări.

Ne găsim, evident, în fața unei clome-proiect, care urma să fie completată, dezvoltată și stilizată. Faptul că este scrisă în germană, ca și indicatia de început „... a rămas necunoscută numai în varianta osteriană. Nestor vorba de vreo publicație românească adresată străinătății și nici de vreuna din perimetrul austro-ungar, rămîne alternativă unei publicatii germane, careia îi era destinată nota în discuție.

Caracterul ei sintetic (teza lui Rösler, contra-argument românesc, relaținea lui Justinian, cronici maghiare, cronici rusești) și în același timp, extrem de concis sugerează intenția elaborării unui material de genul articolelor din dicționarele enciclopedice.

Amintim cu această ocazie faptul că, într-adevăr, Eminescu era în corespondență, exact în perioada respectivă (iunie 1875), cu editorii *Enciclopediei Brockhaus*, pentru care elaborează deja articole în același spirit sintetic și concis referitoare la localități din România și la personalități culturale românești (Vezi amănunte la Al. Surdu, *Eminescu — colaborator la Lexiconul Brockhaus*, în „*Luceafărul*”, nr. 49, 1987). Era destul firesc să se profite de această ocazie pentru a populariza teza continuității românilor în Dacia.

Este interesantă, în special, argumentarea din penultimul alineat. Dacă armatele maghiare s-au luptat cu cele românești, evident că populația română era anterioră celei maghiare și dacă populația română a rămas pînă în zilele noastre, fiind atestată și înainte și după vremea maghiarilor, atunci nici nu mai este necesară vreo dovadă despre existența românilor în Dacia traiană, subînțelegîndu-se că cei care o contestă sînt numai reprezentanții naționalisti ai maghiarilor.

Nici ultimul alineat nu este lipsit de interes și conține o constatare valabilă din păcate, pentru vremea de după Eminescu. Istoria noastră a continuat să fie „invențiată” prin negarea adevărului. Lecția pe care o dă Eminescu ori-cărui cîrtăru român este aceea de a lupta fierce cu mijloacele sale, pentru acest adevăr. Asa cum a făcut-o el, cel mai de seamă poet al nației române.

OBICEIURILE NOASTRE SÎNT DIFERITE

un. A avut mai mult decît destul, desi n-ai spus s-a-l fi utins citit de puțn. De ce nu ne lași acum, Fujiko? Ar fi timpul să-i fac propunerea oficială în numele tău.

Fujiko se inclină spre Blackthorne și plecă, bucuroasă că, prin obiceiul pămîntului, probleme importante întodeuna erau discutate în taină de o terță persoană. În acest fel, demnitatea putea fi păstrată de ambele părți.

Mariko îl explică lui Blackthorne ce se întimpla cu vinul.

— Cît te trebuie ca să mai aducă?

— Nu multă vreme. Poate c-ai vrea să fie trîmte acum. Voi avea grijă ca să-ți aducă să fie trîmte de-ndată ce sosesce.

— A spus ceva Toranaga despre planul meu, înainte de-a pleca? Despre flotă?

— Nu. Îmi pare rău, n-a spus nimic despre asta. Mariko așteptase să apară semnele de trîncăneală ale beției. Dar, spre surpriza ei, nu a spus nimic, nici măcar o ușoară îmbojorare sau o potineală-n cuvinte. Cu atîta vin înghițit și atît de repede, orice japonez s-ar fi făcut critic. Vinul nu este pe gustul dumitale, Anjin-san?

— Nu chiar. E prea slab. Nu-mi oferă nimic.

— Cauti uitarea?

— Nu, o soluție.

— Tot ce se poate face pentru a te ajuta se va face.

— Trebuie să am cărți, hîrtie și pene de scris. Mîline am să-ncep să le string pentru dumnea-tă.

— Nu, astă-seară, Mariko-san. Trebuie să-ncep chiar acum.

— Seniorul Toranaga a spus c-o să-ți trimită o carte... cum i-ai zis? ...cărți de gramatică și dicționare de la sfîrșii părinții.

— Nu știu. Dar eu stau aici trei zile. Poate că asta îți va fi de folos. Iar Fujiko-san e aici tot ca să te ajute. Zimbi fericită pentru el. Sînt onorată să-ți spun că ea îți este dată drept concubină și ea...

— Ce?

— Seniorul Toranaga a întregat-o dacă ar vrea să-ți fie concubină oficială și ea a spus

